

gentes baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, docentes eos seruare omnia, quaecumque mandauimus vobis: & ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi. Idem eisdem pro eodem. Euntes in mundum vniuersum predicate euangelium omni creaturae. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur: infra. Illi autem profecti praedicauerunt ubique, domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Idem eisdem pro eodem. Vos estis sal terrae. Vos estis lux mundi: iterum. Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Idem eisdem pro eodem. Accipietis virtutem superuenientis spiritus sancti in vos, & eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Iudaea, & Samaria, & usque ad vltimum terrae. Quid clarius? Dixi. Non nouam, sed nouo modo, quia reuera ita est: namque & fidem Christi, quam Apostoli commendarunt, & patres etiam olim habuerunt. Saluator noster ad hoc dixit Apostolis. Beati oculi, qui vident, quae vos videtis: dico enim vobis, quia multi reges, & prophetae voluerunt videre, quae videtis, & non viderunt: & audire quae auditis, & non audierunt. At quomodo voluerunt reges praeteriti videre, quae videbant Apostoli, si Christum non agnouerunt? aut quomodo eum nouerunt, si fidem de illo non habuerunt? Idem pro eodem Iudaeis dixit. Abraham pater vester exultauit, ut videret diem meum: vidit, & gauisus est. Quaeso, quomodo tunc temporis Abraham viderat diem Christi, & gauisus fuerat, nisi per fidem eius? Petrus ad idem principibus sacerdotum, senioribus, & scribis dixit de Christo. Hic est lapis, qui reprobatus est a vobis aedificantibus, qui fa-

Marci, 16.

Math. 5.
Luc. 10.

Act. 1.

* Apostoli praedicauerunt fidem Christi nouo modo / quia scilicet praedicabant ipsum iam venisse in mundum / praedicasse / mortuum fuisse / ac resurrexisse non nouam / quia etiam ante aduentum Christi in mundum erat fides eius: quia eadem est fides nostra & antiquorum.

* Act. 4.

* Gal. 3. Abraham dicitur esse pater eius. Non dicitur & semini eius quasi in vno & tempore tuo / qui est Christus.

ctus est in caput anguli: & non est in alio aliquo salus. Nec enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus in quo oporteat nos saluos fieri. Paulus ad idem vbique pro fide Christi clamat, eam insuper ex scripturis veteris testamenti manifestando, signanter Ad Romanos, ad Galatas, ad Hebræosq; per totum: vnde expresse ad idem inquit, Paulus seruus Iesu Christi, vocatus Apostolus, segregatus in euangelium Dei, quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de filio suo, qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem; qui prædestinatus est filius Dei in virtute secundum spiritum sanctificationis. Idem pro eodem. Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata est, testificata a lege, & prophetis. Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi in omnes, & super omnes, qui credunt in eum: non enim est distinctio. Omnes enim peccauerunt, & egent gloria Dei. Idem pro eodem. Non enim per legem promissio Abrahamæ, aut semini eius, vt hæres esset mundi, sed per iustitiam fidei infra. Ideo ex fide, vt secundum gratiam firma sit promissio omni semini: non ei, qui ex lege est solum, sed & ei, qui ex fide est Abrahamæ, qui pater est omnium nostrum. Quæsc quomodo Abraham pater noster appellatur, nisi secundum fidem, in qua ei succedimus, quemadmodum & Paulus alibi testatur: aut quomodo nos Christiani in fide succedimus Abrahamæ, si ipse fidem Christi non habuit? Et quid multa? Saluator noster ad idem dixit, Scrutamini scripturas, quia illæ sunt quæ testimonium perhibent de me: iterum. Si Mosi crederetis, mihi quoque crederetis: de me enim scripsit ille. Dixi, sed nouo modo: quia fides Christi, quæ ante incarnationem filij Dei in

• Fides Christi ante aduentum eius in mundum aliter explicabatur.

• Aliter loquuti sunt Christum prædicantes prophetae & aliter ipsum prædicantes Apostoli.

Tertio lib. sent. Thomas 2, 2.

• Math. 23
• Multa quae Iudaei credebant implicitè nos credimus explicitè.

mundo erat, ut statim fuit ostensum, post incarnationem aliter fuit explicata, aliterque hominibus commendata. Aliter inquam, tum primo, quia multa ante implicitè credebantur, quæ nunc iam non implicitè, sed explicitè, creduntur, & de præcepto explicitè credenda sunt: tum secundo, quia aliter antiqui prophetae de Christo loquebantur prædicantes: aliter Apostoli de eodem loquuti sunt prædicantes. Namque illi filium Dei prædixerunt incarnandum: isti autem illum prædicarunt incarnatum: illi Christum passurum, moriturum, resurrecturumque a longe per reuelationem nouerunt: isti vero Christum patientem, morientem, resurgentemque viderunt. Mutarunt ergo Apostoli prædicantes voces prophetarum prædicentium a futuro in præteritum: quia quæ prophetae dixerunt futura, propterea quod suo tempore reuera futura erant: Apostoli dixerunt præterita ob id tantum, quod iam tunc facta erant. Scholastici patres optime de his dixerunt, semper fidem Christiana principio mundi in mundo fuisse: licet alijs, & alijs temporibus implicitam, aut explicitam magis eandem esse fidem quoad res creditas nostram, & antiquorum: quia & qui præibant, & qui sequebantur clamabant, Osanna in excelsis: esse tamen differentiam inter nos, & illos: tum quia multa habemus explicitè, quæ illi tantum habuerunt implicitè: tum quia nos easdem res, quas credimus, alijs enūciationibus explicamus, quam illi olim explicarent. Nos enim credimus incarnationem filij Dei, prædicationem, opera, passionem, mortem, & resurrectionem: quas res & antiqui etiam crediderunt, saltem prophetae, & maiores Iudaeorum: sed hæc est differentia, quia nos hanc nostram de illis rebus fi-

dem propositionibus de præterito explicamus; illi autem suam fidem de eisdem rebus enunciationibus de futuro manifestabant. Illi dicebant, filius Dei erit homo, prædicabit, miracula operabitur, patietur, morietur, resurget, de futuro loquentes: nos dicimus, filius Dei homo factus est, natus est, prædicavit, miracula fecit, passus est, mortuus fuit, resurrexit tertia die, viuit, & regnat sedens a dextris Dei, ultra non morietur; quia mors illi ultra non dominabitur. Quid clarius?

CAP. VII.

Dicimus præterea. Moderna ecclesia, quæ nunc est in hominibus, qui nunc sunt ab illa primitiua per successiones episcoporum, & propagationes ecclesiarum deriuata, & cum illa in fide, lege, sacramentis, capite principali Christo, & spiritu Dei regente eadem penitus, quia vnus dominus, vna fides, vnum baptisma, vnus Deus, & pater omnium, eandem penitus authoritatem habet, quam primitiua habuit quoad conseruandum, declarandum, prædicandumque Christianam fidem ab ipsis domini Apostolis traditam, non quoad scribendum eam. Monstratur quoque hæc veritas ex multis diuinarum scripturarum locis expressis: namque & pro ista quæ modo est, Saluator noster dixit, Super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Idem pro eodem. Vbicunq; fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum. Et quæcunq; solueritis super terram, soluta erunt in caelo: & quæcunq; ligaueritis super terram, ligata erunt in caelo. Idem pro eodem. Et ecce vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consumationem sæculi. Monstrat etiã: quia & de ecclesia, quæ modo est, optime dicimus singuli.

* Multa quæ Ios
dxi credebant futu-
tura, nos credimus
præterita.

* Authoritas ecclesie quæ modo est in hominibus qui nunc sunt.

* Ephes. 4.

* Math. 16.

* Math. 18.

* Math. 28.

In symbolo.
Cantic. 6.

Hebr. 11.

Apostoli suam
authoritatē præ-
dicandi fidē ha-
bebant: nō quia
homines erant
sed quia deus il-
lis assistebat:
ob idq; illa diui-
na erat.

Ephes. 4.

Galat. 1.

In sermone de
ablutione pedū.

Credo sanctam Ecclesiam, & de hac etiam Deus dicit. Vna est columba mea, perfecta mea &c. At hæc omnia rectam fidem omnino indicant, sine qua impossibile est placere deo: sic autē qua authoritate nisi diuina, ecclesia ista præsens tenetur, sustentaturq; ne a recta fide cadere possit? Deinde quia Apostoli illam magnā authoritatem, quam habuerunt dicendi verum, non ideo habebant, quia homines erant, nec quia sancti, nec quia res gestas viderunt: sed quia Deus cum illis erat, illuminans, docens, & mouens modo quodam particulari per hæc verba statim posita, aliaque similia indicato. Sic autem quum & ista quoque verba de Ecclesia, quæ modo est, optimo iure intelligantur: non videtur, quominus hæc Ecclesia moderna eandem authoritatem quoad ista, dicatur habere cum illa primitiua. Dixi fidem ab ipsis domini Apostolis traditam: quia neque aliam, neque vltra illam commendare potest. Non aliam, tum quia Paulus dicit. Vnus dominus, vna fides, &c. tum quia ipsemet clamat. Sed licet nos, aut angelus de cælo euangelizet vobis, præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema sit. Nō vltra illam, quia illa quæ illi, quibus tota prædicatio euāgelica commissa est, prædicarunt, sufficit: nec quisquam de Christo aliquid credendum indicare hominibus potest, nisi quod illi, qui ab ipso Christo testes, & prædicatores sui ordinati sunt, Apostoli inquam indicarunt, verbo scilicet, aut scripto. Diuus Cyprianus Christi gloriosus martyr ad idem optime dixit. Ipse summus sacerdos sui est sacramenti institutor, & author: in cæteris homines spiritū sanctū habuere doctore, & sicut patet, spiritui factō, & Christo diuinitas: ita in suis institu-

tis æqua est authoritas, & potestas: nec minus ratū est, quod dictante spiritu sancto apostoli tradiderunt, quā quod ipse tradidit, & in sui commemorationem fieri præcepit. Manet singulis propria dignitas, & vniformis in suo genere stat actio omnium: nihil addi, nihil subtrahi, nihil potest corrigi, vel mutari. Hęc ille. Dixi non quoad scribendum eam: propterea quod tota æditio scripturarum noui testamenti ad tempora Apostolorum pertinuit, qui vel scriberent, vel euangelistarū scripta probarent, & sua authoritate Ecclesijs legenda mādarent: qui principes euangelicæ prædicationis fuerūt: quibus vt diximus dictū est. Eūtes in mūdū vniuersū prædicate euangeliū omni creature: qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur: iterum. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti: docentes eos seruare omnia, quæcunq; mādauī vobis: iterū. Eritis mihi testes in Hierusalē, & in omni Iudæa, & Samaria, & vsq; ad vltimū terræ: iterū. Sicut misit me pater, ita ego mitto vos. Paulus ad idē dixit. Idoneos nos fecit ministros noui testamenti: iterum. Posuit in nobis verbum reconciliationis: & iterum. Pro Christo legatione fungimur, tanquam deo per nos exhortante. Sic Hieronymus sentit circa illud. Dominus narrabit in scripturis populorum, & principum horum, qui fuerunt in ea: sic & Augustinus in varijs locis, quemadmodum supra docuimus. Mōstratur hoc præterea eo maxime, quòd gratia hæc condendi scripturam sacram, gratia specialis est nobis penitus inuisibilis: quia vt probauimus in motione, impulsionē, assistentiaque spiritus particularissima suis scri-

Spiritus dei eādem authoritatē diuinā habet per quoscūque loquatur.

Tota æditio scripturæ noui testamenti ad tempora apostolorum pertinuit.

* Marci. vii.

* Math. 28.

* Act. 1.

* Ioan. 20.

* 2. Corint. 5.

* Hieronymus.

* Augustinus.

* Art. 20.

* Gratia condendi sacra scripturam est spiritualis & nobis penitus inuisibilis.

ptoribus consistit: quæ nunc in ista Ecclesia, quæ modo est, non videtur esse. Nam rogo, ad quid nunc esset positis tot scriptis patrum, Apostolorum, prophetarum, & euangelistarum? nonne quod in sacris literis scribendum fuit Christianæ fidei, illi patres, qui idonei ministri fuerunt noui testamēti, scripserūt? Vtiq;

CAP. VIII.

Dicimus tandem. Salua determinatione sanctæ matris Ecclesiæ, quantum modo apparet, sicut non videtur esse maior, nec minor, sed æqualis authoritas in primitiua Ecclesia, quàm in scriptura sacra quātum ad verum dicendum, ob id tantum, q̄ tunc temporis homines diuina assistentia præditi, suffultiq; sacram scripturam condere valebant, imo condebant: ita non videtur esse maior, nec minor, sed æqualis authoritas quoad verum dicendum in ecclesia, quæ nūc est & in scriptura: quia vtrobique loquitur Christus specialissimo modo, & in scriptura, tanquam in verissimo testimonio, & in ecclesia, tanquam in veracissimo, diuinoq; teste: cui dixit, vt diximus. Ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi: iterum. Vbicūq; fuerint duo, vel tres cōgregati in nomine meo, in medio eorum sum: iterū. Super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & portæ inferi non preualebunt aduersus eam &c. Sic ergo quum ecclesia quæ modo est, eūdem habeat Deū presentem, illuminantem, mouentem, ac impellētem, ædificantem, sustentantēq; in vera fide, quem habuit scriptura se principaliter scribentē: non videtur quin æqualem authoritatem habeat cum illa: iterum. Si non esset tanta authoritas ecclesiæ, quæ modo est, & ab Aposto-

Quoad verū dicendū, hoc est, quoad veram fidem conseruandā eadem est authoritas ecclesiæ quæ modo est, & scripturæ.

Math. 28.

Math. 18.

Math. 16.

* Ecclesia quæ modo est eundē deum habet sibi presentem illuminantem mouentem/ac sustentantem se/quem habuit scriptura principalē scripserunt.

lis exclusis vsq; ad nos fuit, quāta est authoritas scriptu-
re: quęso qualis, aut quanta esset fides illarum rerum,
quas ab Apostolis solo verbo traditas tantum per eccle-
siam nouimus? Certe non talis, nec tāta, qualis, & quā-
ta est fides illarum rerū, quas in diuinis scripturis legi-
mus: quia ibi maiorem fidem debemus, vbi maiori au-
thoritate mouemur. At sic vbi erit illud Apostoli, Sta-
te, & tenete traditiones, quas didicistis, siue per sermo-
nem, siue per epistolam: quo illa omnia æqualiter credi-
vult? & illud quoq; Vnus dominus, vna fides, vnum ba-
ptisma &c. quo similitam fidem omnium credibilium
in ecclesia exigit? Paulus vtique hęc veritatem docuit,
quando ecclesiam Dei columnam & firmamentum ve-
ritatis appellauit. Nam quomodo ipse columnam & fir-
mamentum veritatis diceret, quod diuinam authorita-
tem non haberet in dicenda veritate? Nequaquam. An
fortassis Paulus in illo loco nomine ecclesię ecclesiam
hanc presentem non intellexit, quasi ei colūnam & fir-
mamentum veritatis esse non conueniret? Absit, absit
inquam talis blasphemia in Christum, & spōsam eius:
quę etiam est ecclesia, quę modo est. Verum dico, mihi
doctorum theologorum minimo magis placet, non
quòd authoritates Ecclesię, & scripturę hoc modo
distinguiamus, vt aliam alia dicamus maiorem, aut mi-
norem esse: sed quòd illas potius æquales confiteamur,
quum vtrobique Christus saluator noster specialissi-
mo modo loquatur: a quo vtrunque authoritatem suam
omnino adeptum esse videtur. Ecclesia enim, quę nūc
est, prout talis est, præsentes fideles includit, pręte-
ritos excludit etiam Apostolos quoad personas: vnde

*2. Thes. 2.

* Ephes. 4.

* 1. Timo. 3.

* Quomodo co-
lumna & firma-
mentum verita-
tis dicere? quod
non haberet di-
uinam authori-
tatem.Ecclesia quę mo-
do est etiam spō-
sa Christi est, san-
cta sine macula
aut ruga.

non dubium, quin in ista consideratione, quoad perso-
nas scilicet, seu membra, alia fuerit ecclesia primitiua,
alia quæ fuit mille annos ante hæc tēpora, alia quæ præ-
cessit nos quingentos annos, & alia sit, quæ modo est an-
no domini millesimo quingētesimo quadragesimo no-
no. Alię enim, & aliæ fuere: sed semper sibi in eadē dis-
positione succedentes secundum varios status, & gra-
dus Ecclesię, laicorum, virginum, continentium, con-
iugatorum, clericorum, religiosorum, & secularium,
subditorum, & prælatorum, sacerdotum, episcoporū,
archiepiscoporum, patriarcharum, cardinalium vsq;
ad vnum supremum Papam Romanum pontificem,
Christi generalem vicarium cum plenitudine potesta-
tis. Tamen & si personæ aliæ, & aliæ in dictis Ecclesijs
sibi succedentibus fuerint: fides tamen Christi, lex, &
sacramenta, caput principale Christus, & Spiritus san-
ctus manens nobiscum in æternum eadem sunt peni-
tus nunc, quę tunc: eadem in ista Ecclesia, quę modo est
præsentiū fidelium: eadem in Ecclesia sanctorum do-
ctorum, Augustini, Ambrosij, Hieronymi, Chryosto-
mi, Basilij, & Cyrilli: eademq; in Ecclesia Apostolorū,
Petri, Pauli, Andreę, Iacobi, Ioannis, Thomę, Iaco-
bi, Philippi, Bartholomęi, Mathęi, Symonis, & Iu-
dæ, Iacobi, ac Mathię. Nunc rogo, a quo habuit pri-
mitiua illa Ecclesia suā infinitā, & infallibilem auctori-
tatē: a personis illis in quibus ab ecclesia, quę modo est,
differt: an ab illis rebus, & personis diuinis assisti-
bus, & regētibus, in quibus cū ecclesia, quę modo est, ea-
dē est. Nequaquā ab illis psonis humanis in quibus ab
ecclesia, quę modo est, differt: sed ab illis psonis diuinis

* Ecclesia milis
tis de qua loquitur
mur secundū mē-
bra quæ acquirat
& perdit quotis
die / alia & alia
est continuo / ha-
cet aliunde vna
& eadem sit sem-
per non solum
propterea q̄ par-
tes succedunt sē-
per in simili situ
& figura / quos
modo tagus qui
nunc est dicitur
idem qui fuit an-
te centū annos
sed etiā quia ha-
bet idem caput
principale / eun-
dem spiritū / ean-
dē legē / fidē / &
sacramenta om-
nino inuariata.

* Ecclesia primi-
tiua ab eodē ha-
bit suam infini-
tam auctoritatē
qui & ecclesię
quę modo est / as-
sistit: quia idem
deus sustentans
illam / & illam.

in quibus eadem est cum ecclesia, quæ modo est. Sic autem utrobique eadem authoritas est, quia utrobique eadem radix authoritatis. An fortassis dixerit aliquis, non esse cum ecclesia, quæ modo est, easdem personas diuinas? Absit: quia saluator de se etiã nobis dixit. Ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi: & iterum. Vbicunque fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum. De spiritu sancto autem dixit. Ego rogabo patrem, & alium paraclenum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum spiritus veritatis.

CAP. IX.

Concludamus ergo iam præsentem istam quæstionem, & finaliter dicamus. Habuit primitiua illa ecclesia in suis membris, quæ tunc erant fideles viuentes, copiosius gratiam, & authoritatem spiritus sancti, quã ecclesia quæ modo est, habeat in suis, hoc est, quoad miracula operari, linguis loqui, prophetare, scripturam sacram condere, & similia. Verum quoad eucharistiam conficere, Christianum populum regere, ei peccata dimittere, & omnia sacramenta ministrare, quæ ad potestates ordinis, & iurisdictionis pertinent: & quoad rectam fidem conferuare, scripturas diuinas intelligere, & suborta dubia in rebus fidei determinare: nequaquã illa maiorẽ, nec ista minorẽ, sed ambæ æqualẽ authoritatem habent. Nanq; ista dona Dei & nũc in ista ecclesia sunt, sicut in illa fuerũt: verax est enim, qui dixit. Super hanc petrã ædificabo ecclesiam meã: & portæ inferi non præualebunt aduersum eam: & alia quæ memoraui statim. Tenetur tamen ecclesia, quæ modo est, fa-

* Utrobique eadem authoritas quia eadẽ radix authoritatis.

* Math. 28.

* Math. 28.

* Ecclesia primitiua quoad alia quæ habuit abundantiorẽ gratiã quã habeat ecclesia quæ modo est.

* Ecclesia quæ modo est habet eadẽ gratiã quoad multa quæ habuit ecclesia primitiua.

* Math. 16.

* Ecclesia quæ modo est tenet inspicere ecclesias quæ præcesserunt per quas apostolica prædicatio ad se venit.

cere quod in se est, determinationes ecclesiarum præce-
 dentium inspicere, exempla patrum tenere, ac tandem
 vestigia Apostolorum sequi: ne videatur velle nouam
 fidem plantare, & ab Apostolis prædicatam negligere:
 sed hoc auctoritatem eius non minuit. Cæterum
 si auctoritas huius ecclesie, quæ nunc est, in eo quod ista
 non habet, ad auctoritatem ecclesie primitiue compa-
 retur in eo quod ipsa habuit: quis non videt quam in-
 epta, quam friuola, & impropria sit cõparatio: & quã-
 tum fiat extra propositum sapientum? Sic ergo quia in
 ab vtraque habitis debet fieri comparatio, quum donũ
 illud conseruandi, & prædicandi veram fidem Chri-
 sti in omni summa veritate, etiam sit in Ecclesia præ-
 senti, quod fuit in primitiua propter vnã certissimã
 fidem conseruandam: iam quoad hoc æqualis autho-
 ritatis sunt, ac per hoc quum scriptura sacra æqualem
 auctoritatem in continenda veritate habeat cum Ec-
 clesia primitiua: similiter æqualis auctoritatis erit Ec-
 clesie præsentis per illam maximam naturalem cunctis
 hominibus notissimam. Quæ sunt æqualia vni ter-
 tio, sunt æqualia inter se. Modus autem, quo Ecclesia
 dicit verum, quia tanquam testis, aut proponens, &
 modus quo scriptura indicat veritatem, quia tanquam
 testimonium a teste, aut a proponente iam dictum:
 nullatenus æqualitatem auctoritatis impediunt. Nam
 si sic, non esset æqualis auctoritas veritatis in scriptu-
 ra, & in euangelista: quum illa veritatem dicat tan-
 quam testimonium: & ille tanquam testis, vel propo-
 nens, seu narrans. At negare hanc æqualitatem, ab-
 surdum est.

Propria eõpac
 ratio iter aliqua
 in quibus debet
 fieri.

Probatio optis-
 ma q̄ sint æquas
 tis auctoritatis
 ecclesia quæ mo-
 do est & scriptus
 sã.

Contineret ver-
 ritatem tanquam
 testimonio / aut
 tanquam testem
 aut proponere
 nq̄ variat autho-
 ritatem quando
 utrobique est di-
 uina.

CAP. X.

Vides o Christiane lector ecclesiam fidelium, quae ab antiquissimis temporibus, ab Adam scilicet secundum quosdam, vel potius ab Abel secundum alios coepit, quoad fundamentum, hoc est quoad fidem, quam diximus, semper etiam ab Adam fuisse de Christo, ecclesiam Christi praefuisse quodam modo, ut sic non erubescas confiteri, Synagogam quae Christum occidit quodammodo, id est secundum suam fidem Messiae tunc temporis futuri, ad ipsum Christum pertinuisse: quum clamasset & illa. Veni ad liberandum nos domine Deus virtutum. Rorate caeli desuper, & nubes pluant iustum: aperiatur terra, & germinet saluatorem: multasque tales beatas voces Christum vocans, in quem secundum promissiones patrum saltim implicite credebat, fudisset. Tamen & si ita fuerit, ut reuera fuit, ecclesia Christi, prout ecclesia Christi est, non nisi a Christo, & ab Apostolis eius usque ad nos fuit proprie loquendo: nec ante illud tempus aliqui homines Christiani, nec aliquis populus Christianus, nec aliqua ecclesia Christiani proprie, & absolute appellari potuerunt. Monstratur haec veritas multipliciter. Primum omnium, quia Saluator noster dixit hoc docens. Super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam. At qui post suam aduentum in mundum se se Ecclesiam suam aedificaturum dixit: illam ante non esse aedificatam expresse satis indicauit: & quid unquam fuit, antequam aedificatum esset? Deinde monstratur, quia populus quicumque ut certus populus, & ab alijs discretus est, suas leges habet, ritus & instituta, quibus in seipso vnus est, & ab alijs segregatus: sic autem populus Christianus, quia ut

† Ecclesiae fundamentum ab antiquo tempore.

Cap. 6.

Synagoga Christi cognouit futurum quem cecidit praesente.

† Multa loca sunt in scripturis veteris testamenti in lege, prophetis, & psalmis quae de Christo loquebantur, illa omnia nunc narrare esset facile, sed longum.

† Math. 16.
† Ecclesia Christi prout ecclesia Christi est & ecclesia Christi nominatur ab ipso coepit.

* Populus christianus ut talis est / unde habuit initium.

* Magna est differentia inter euangelium & legem.

* Hebr. 9.

* Sacrificium ecclesie infinitum distat a sacrificiis synagogae.

* Perfectio euangelii excludit imperfectionem legis / & status euangelii statum legis.

* Roma. 9.

* Hebr. 7.

talis est, nouam legem habet, noua sacramenta, nouaque explicitae fidei confessione: in quibus omnes, & singuli de populo conueniunt manifeste: alius populus dicendus est, a quibuscunq; precedentibus, qui haec legem, & sacramenta non habuerunt. Paulus ad idem ubique docet, alium statum esse ecclesiae sub euangelio, & alium fuisse Synagogae sub lege: quia istum nostrum dicit statum viri, & perfecti: illum autem Iudaeorum, pueri, & imperfecti. Iam quatenus ostendat differentiam inter euangelium, & legem, manifestum est: quia de euangelio dicit, Ego non erubesco euangelium Christi: virtus enim Dei est in salutem omni credenti: de lege vero. Lex neminem duxit ad perfectum: omnia conclusit sub peccato &c. De sacrificiis quoque per multa, inter alia. Necessesse est ergo exemplaria quidem caelestium his mundari: ipsa autem caelestia melioribus hostiis, quam istis. Et quid? dum Apostolus ecclesiam nostram, & synagogam patrum tanquam virum, & puerum distinxit, dicens, Quatenus tempore heres paruulus est, nihil differt a seruo, cum sit dominus omnium: sed sub tutoribus, & actoribus est usque ad praefinitum tempus a patre, Ita & nos cum essemus paruuli, sub elementis mundi huius eramus seruiantes &c. nonne statum nostrum dixit excludere statum Iudaeorum, sicut virilitas excludit pueritiam, & senectus iuuentutem? Ita. Quid ergo? Sicut nullus ante virum est vir, & nullus ante senectutem est senex: ita nullus ante euangelium proprie dici potuit Christianus. Paulus ubique ad idem clamat desertam esse Synagogam, destitutum populum, aliosque scilicet gentes, in loco Iudaeorum subrogatos, translatum esse suum sacerdotium, & legem. Haec autem omnia quid volunt, nisi

aliā esse ecclesiam Christianorum, aliā fuisse Synagogam Iudæorum, licet utrobique fuerit idem fundamentum fidei? Augustinus ad istam veritatem dixit synagogam obiisse, & cum honore ad tumulum deductā fuisse: quomodo ergo illa obiit, & tumulata est cum honore: si hæc ecclesia Christi, quæ modo viuūt, aliā nō est? An fortassis obiit Synagoga Iudæorum, & suscitata est in ecclesia Christianorum? Nequaquam: tum quia iam Christiani erant Apostoli, qui eam tumularunt prædicantes statum eius cessasse, viresque perdidisse: tū quia Synagoga ut Synagoga, hoc est populus sub antiqua lege ceremonijs, & iudicijs in ecclesia Christi viuere nequit. Paulus hoc docuit, dum dixit. Si circumcidamini, Christus nihil vobis proderit: iterum. Dies obseruatis, menses, & annos, &c. Hieronymus ad istam veritatem circa illud Esaiæ ad idem. Vocabitur tibi nomen nouū, quod os domini nominauit: inquit. Quod vocabulum a nomine domini deriuauit, ut dicatur dominicum: & populus illius nequaquam veteri nomine appelletur Israel, sed nouo, id est, Christianus. Idem pro eodem circa illud eiusdem. Interficiet te dominus deus, & seruos suos vocabit nomine alio: quod alia translatio sic habet. Vos autem interficiet dominus: seruientibus autem mihi vocabitur nomen nouum: ait. Nomen autem nouum siue aliud nullum est, nisi quod ex Christi nomine deriuatur, ut nequaquam vocetur populus dei Iacob, & Iuda, & Israel, & Ephraim, & Ioseph: sed Christianus. Ambrosius ad idē circa illud Lucæ. Pastores loquebātur adinuicem, &c. inquit. Videte ecclesie surgentis exordiū: Christus nascitur, & pastores vigilare cœperunt, qui gentium greges pecudum more ante viuentes, in caulā

* Synagoga obiit & cum honore deducta ad tumulum.

* Synagoga ut synagoga nō potest viuere in ecclesia Christi.

* Hieronymus Esaiæ. 62.

* Hieronymus Esaiæ. 61.

Hoc nomē Christianum nouum fuit.

* Populus dei a Christi tempore Christianus vocatur.

* Lucæ. 2. Ambrosius.

domini congregaret: & quid multa? Alios omittamus. Ioanes ille, que diligebat Iesus, quiq; in coena super petrus eius recubait, & dixit. Quis est, qui tradet te: adiecit calculum, dicens de ecclesia Christi. Vidi ciuitatem sanctam Hierusalem nouam descendente de caelo, a deo paratam sicut sponsam ornataam viro suo. Nota verbum, nouam, & vide quid clarius ad istam veritatem dici potuit? Optime ergo asserimus. Ecclesia Christi antiquissimum habet fundamentum; fidem scilicet, que etiam ab Adam fuit; tamen ipsa prout Christiana dicitur, a Salvatore nostro in carne, & ab Apostolis eius coepit. Dixi quosdam posuisse ecclesiam dei coepisse ab Adam: alios vero melius sensisse, quod non ab Adam, sed ab Abel habuerit principium: ob id tantum, quod ecclesia prout ecclesia est, non dicit solam fidem: quia sic esset inuisibilis omnino: sed addit signum aliquod exterius, in quo fides interior protestetur. & alij homines conuenire possint: quemadmodum ecclesia, quae modo est, fidem suam confitetur, & in sacramentis communicat signis quidem sensibilibus, vt constat: & synagoga quoque tum in circuncisione signaculo iustitiae fidei, tum etiam in alijs sensibilibus conueniebat. At signum tale exterius fidei interioris protestatiuum erga deum, non ab Adam, sed ab Abel in diuinis scripturis legitur: quam ob rem & si ab ipso coeperit fides, aut aliqua altior dei cognitio: tamen ab Abel dicitur conuenientius ecclesia coepisse quantum ex diuinis scripturis nouimus. Porro si quis bona praesumptione motus dicat, etiam Adam ante Abel sacrificium, aut signum aliquod exterius habuisse, imo & filios suos offerre docuisse, non insisto: optima praesumptio est, verisimilis, & quasi certa moraliter: quod si sic fuerit, non est dubium,

* Apocalyp. 21.

* Ecclesia Christi prout talis, in sacra scriptura dicitur.

* Quidam dixerunt ecclesiam simpliciter loquendo ab Adam in episcopatu ab Abela.

* Melius videtur dixisse qui ecclesiam non ab Adam sed ab Abel incepisse dixerunt propter multa.

* Potest dici ecclesiam ab Adam incepisse.

quin ab ipso coeperit ecclesia dei. Videat qui voluerit hanc materiam apud Augustinū in De ciuitate dei, & super illud Psalmi, Ore suo benedicebant, &c. Videat insuper apud Alexandrum de Ales: qui semper sentiūt imo expresse satis dicunt, ab Abel coepisse ecclesiam propter multa, quæ adducunt. Si vero quæritur, quomodo ecclesia Christi in fide fundetur, vt dictū est: quomodo fides esse potuit antiqua de Christo, & ecclesia eius noua? Respondeo. Sicut noua domus sæpiissime super antiquum fundamentum ædificatur: & reuera noua est propter nouam formam, quā de nouo accipit.

¶ Psal. 61.
Part. 4. q. 4. mem
br 9. 10.

Lib. 2. q. 10. 11. 12.

Lib. 2. art. 7. cap.
14. ¶ Sæpe noua do-
mus super anti-
quum fundamen-
tum ædificatur

CAP. XI.

Dictum autem illud magni patris Augustini in epistolam fundamenti, quo ait. Ego euangeliū non credere, nisi ecclesiæ me commoueret authoritas: optime de vtraque ecclesia intelligi potest, de primitiua scilicet, & de illa, quæ tēpore Augustini erat. Nāq; per primitiuā euangeliū factū est: ad quā pertinuit tota fidei Christianæ prædicatio, vt monstrauimus: per ecclesiā vero, quæ tēpore Augustini erat, Augustino euangeliū notū est. Monstretur exemplo: nā si quis nunc dicat, Ego euangelio non credere, nisi ecclesiæ me commoueret authoritas: optime dicit de vtraque ecclesia intelligendo, & de primitiua illa, & de ista moderna. De primitiua enim: quia quum illi in suis membris tota Christiana prædicatio sit commissa: non debuit acceptari pro regula fidei, quale euangelium est, nisi quod illa ecclesia fecit, probauitque: de ista vero moderna, quia nos nescimus ista euangelia, quæ habemus, Mathæi, Marci, Lucæ, & Ioannis esse, nisi per ecclesiam, quæ modo est: quia

¶ Dicitur Augu-
stini de vtraque
ecclesia intelli-
gendi potest.

Cap. 6.
¶ Augustinus in
epistolam funda-
menti,

¶ Quod de pris-
mitiua probatur.

¶ Quod de ista
moderna etiam.

ea ab euangelistis scribi non vidimus: nec scimus ea in sua integritate esse, nisi per ecclesiā, quæ modo est: quia illa primis exemplaribus euangelistarum non comparauimus. Sic ergo quid aliud dicere possumus, nisi quod Augustinus dixit, Ego euangelium non crederem, nisi ecclesiæ me commoueret autoritas? Aut illum quæso, cui hoc non placuerit, cogitet secum, voluat libros, quærat alios, quos voluerit, & respōdeat nobis: quid est, quo scimus, ista euangelia, quæ habemus esse sanctorum euāgelistarum, & in sua prima integritate? Credo quicquid faciat, nihil aliud assignare poterit etiam doctissimi, nisi ecclesiā, quæ modo est: quia aliam nos nō vidimus: nec alia nobis modo hoc dicit, nisi ista: quū Apostoli nobis nunc non loquantur, nec sancti doctores: a quibus vsq; ad nos non dubium, quin codices euangeliorū corrumpi ab hæreticis potuerint. Optime ergo dixit Augustinus.

Disputatio Tertia.

Tertio quoque disputari potest de vniuersali Christi ecclesia per orbem diffusa, & de vniuersali concilio rite congregato (quod vel Papam, vel Papæ potestatem includit) ipsam vniuersalem ecclesiam repræsentante. An alterū horum in auctoritate excellat, an ambo eorū in ea sint paria? Etiam hæc grauis quæstio est, & sua disputatione digna: sed quia non est in vsu doctorum de ea tractare, nos de ipsa plura tradere non valemus. Dabimus tamen operam, vt vel quasi prælibantes quæ in ea altiora sunt, & quasi aliorum, quæ dici possent, principia tangamus. Dicimus ergo per sequentia.

CAP. I.

* Augustinus vbi supra.

* Apostoli / prophetae / & euangelistae nobis nunc nō loquuntur nisi quatenus per suas scripturas / aut per ecclesiā.

* De vniuersali ecclesia per orbem diffusa / & vniuersali concilio ipsam repræsentante.

Hæc difficilis quæstio multas, & pro, & cōtra rationes habet: nanque & vniuersali ecclesiæ, & vniuersali concilio ipsam representanti æqualiter videntur conuenire complura loca scripturarum, quæ pro authoritate veritatis faciūt. Etenim quia vtrunq; ecclesia est, vtriq; illud conuenire videtur, cui dicitur. Super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & portæ inferi nō præualebūt aduersus eam: & illud quoq;. Vbicunq; fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo: in medio eorū sum: & illud. Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quācunq; petierint, fiet illis a patre meo: illud etiā. Ecce ego vobiscū sum omnibus diebus vsq; ad consummationē sæculi. Deinde quia ecclesia vniuersalis sponsa Christi est, cui dicitur. Tota pulchra es: cōcilium autē, illi sunt, pro quibus dicitur ecclesiæ. Pro patribus tuis nati sūt tibi filij. Sic vt sit vniuersalis ecclesia mater quidē nostra: conciliū vero vniuersale vniuersali ecclesiæ imago propinquior: & de omnibus ecclesijs catholicis, ex sacris antistitibus, & Christi sacerdotibus, quantū in hac vita vno tempore, & vno loco conuenire possūt: similitima genitura: quasi maiores filij, qui in domo matris prouidere de cunctis habeant. Ad idem est, quia in cōcilio sunt omnes illi gradus, quos Apostolus a deo optimo in ecclesiā pro ea regenda positos dixit: quia sunt Apli, prophetæ, euangelistæ, pastores, & doctores, & antiqui in suis scripturis, per quas hodie etiam nobis consulunt: pastores vero & doctores moderni in suis personis: ob id ergo tanta authoritas in vniuersali concilio erit, quāta authoritas in vniuersali ecclesia est. Confirmatur hæc ratio eo quo nouimus ecclesiam vniuersalem non congregato concilio solum secundum

* Multa loca diuinarum scripturarum æqualiter videntur conuenire vtrique.

Math. 16.

Math. 18.

* Math. 28.

* Psal. 44.
Ecclesia vniuersalis est maternostra: vniuersale cōcilium est eius imago propinquior propter gradus quos habet.

* 1. Corint. 12.
* Ephel. 4.

* Gradus ecclesie in vniuersali concilio reperiuntur.

• Ecclesia vniuersalis militans ad modum ecclesie triumphantis per partes superiores illuminat ac regit inferiores.

* Residuum ecclesie per concilium vniuersale stare debet.

Ecclesia vniuersalis per orbem diffusa abundantiore gratiam videtur habere quoad auctoritatem dicendi verum quam vniuersale concilium.

• Ephes. 4.
• 2. Corint. 12.

• Math. 16.

suas partes principales, maioresque, pastores scilicet, & doctores, illuminare, regere, ac gubernare ceteros ad modum coelestis Hierarchie: in qua superiores spiritus illuminant inferiores, & illos a nescientia purgant, secundum Dionysium. Sic autem quum in vniuersali concilio sint illi maiores, quorum est etiam sine concilio illuminare, regere, & gubernare reliquum corpus: tanta erit huiusmodi concilij auctoritas, & potestas, quanta est vniuersalis ecclesie. Ad idem est, quia cum in vniuersali concilio sint illi patres, per quos tota ecclesia vniuersalis regenda est, quo fit, vt ipso errante ipsa quoque errasse videatur: videtur omnino ipsum eadem dei assistentia errare non posse, quia ipsa suffulta errare nequit.

CAP. II.

Verum & si illæ rationes fortes sint, imo valde fortes pæquali auctoritate in vtroque monstranda, salua correctione ecclesie, & cuiusuis alterius melius sentiētis: magis videtur dicendum, ecclesiam vniuersalem per orbem diffusam, quoad determinandas veritates de fide tenendas abundantius dei gratiam habere, quam vniuersale concilium ipsam representans. Monstrat hæc veritas: primum quia in vniuersali ecclesia absque dubio plures sunt illorum graduum, quos docuit Apostolus a Deo in ecclesia pro ea regenda positos, cum non omnes ad concilium conueniant, sed nec conuenire possint: quo fit, vtpotius magistra veritatis sit: quia Vbi multa consilia, ibi salus: adde. Vbi plura, magis. Deinde quia illud Saluatoris dictum de ecclesia, Portæ inferi non preualebunt aduersus eam: potius de vniuersali ecclesia, quam de vniuersali concilio intelligendum videtur, quum ibi de ecclesia sermo esset, quam saluator noster edificaturus, & cuius clauis Petro daturus erat: quæ utique proprius de

vniuersali ecclesia intelliguntur. Præterea illud Pauli
 pro ista veritate videtur, quo ecclesiam columnam &
 firmamentum veritatis appellat, quasi primam radicem,
 & vltimum resolutorium veritatis. Nanque Apostolū
 ibi potius de vniuersali ecclesia fuisse loquutum verba
 sua manifestant satis, quibus ait. Hæc tibi scribo
 fili Timothee, sperans me ad te venire cito: si autem tar-
 dauero, vt scias quomodo oporteat te in domo dei con-
 uersari, quæ est ecclesia dei viui, columna & firmamen-
 tum veritatis. Ecce declarat ecclesiam, quam columnam
 & firmamentum veritatis dicit, dei domum esse: in qua
 Timotheum recte conuersari monet. Ambrosius circa
 hoc verbum Apostoli in suis commentarijs inquit. Cū
 totus mundus dei sit, ecclesia tamē domus eius dicatur,
 cuius hodie rector est Damasus. Et quid multa? Pro hac
 veritate clamat illa multorum doctorum opinio, quam
 supra posuimus dicentem, vniuersale concilium aliqua-
 liter, hoc est, non permanentem, sed quasi in transitu, &
 primo motu errare posse. Nanque hoc de vniuersali ec-
 clesia cogitare, nedum prædicare, scelus est, & blasphem-
 ia in Christi sponsam, quam Paulus columnam & fir-
 mamentum veritatis confessus est: & quam saluator ip-
 se dixit super petram tunc fundandam a se, aduersum
 quā non prævalerent portæ inferi. Qui enim vniuersali-
 ter dixit, Portæ inferi non præualebunt aduersus eā cū
 negatione posita præcedēter ad verbū de futuro, nullū
 tēpus reliquit, in quo portæ inferi aduersus ecclesiam præ-
 ualere possent. Vltimo si fortassis vniuersale concilium
 errasset eo modo, quo nonnulli patres illud errare pos-
 se fatentur, hoc est, non permanentem, sed quasi primo
 motu. &c. error eius reuocabilis esset per monitiones

e. l. Timo. g.

* Ambrosius ex-
 ponit quæ sit do-
 mus dei / de qua
 loquebatur Pau-
 lus.

* Lib. t. Art. 4.

* i. Timo. g.

* Math. 16.

* Quod multi
 vniuersale con-
 cilio dicunt quæ-
 si in transitu er-
 rare posse / de to-
 ta ecclesia nequā
 quā potest dici

Si errauerit concilium aliqualiter error eius per alios qui ibi non sunt corrigi potest: sed si tota ecclesia per quos

aliorum patrum doctorum, & piorum qui concilio non interfuerunt: in quibus interim saluabitur veritas: sed si tota dei ecclesia errare aliqualiter posse concedatur, iam error eius irreuocabilis erit via humana: & donec diuinitus corrigatur, tota in errore erit: quod est prorsus absurdum. Donum ergo ad non errandum in rebus religionis in ecclesia vniuersali per orbem diffusa copiosius videtur esse, quantum eius error periculosior esset, & a reuocatione longior. Dixi, quoad determinandas veritates de fide tenendas: quia quoad alia, hoc est, quoad potestatem ordinis, & iurisdictionis, secus est: quum eae auctoritates in Papa, qui in concilio vniuersali intelligitur, plenissimae sint in gradu excellenti, vt monstratum est supra, & monstrabitur amplius disputatione sequenti, domino donante. Ceterum his dictis, de auctoritate vniuersalium conciliorum nihil penitus infringi volumus, quam supra totis viribus diuinam esse confessi sumus: & quantum potuimus ex diuinis scripturis, & sanctis patribus monstrauimus: sed solummodo indicamus dei dona magis, vel minus secundum beneplacitum spiritus istis, vel illis donari.

¶ Potestas ordinis & iurisdictionis maior est in solo Papa quam in toto residuo. Lib. 1. art. 3. per multa. & art. 4. per multa etiam.

* Haec non derogant auctoritati vniuersali concilii quam supra diuinam esse confessi sumus.

Disputatio quarta.

¶ De Papa & vniuersali concilio.

VAR T O circa praedicta disputari potest, quemadmodum communiter disputatur: an vniuersale concilium sit supra Papam: an contra Papa sit supra illud. Grauis est admodum haec disputatio, & in qua diuersi doctores diuersimode sunt loquuti, quidam pro concilio, quidam vero pro Papa determinantes. Multa quoque fundamenta hinc inde adducta sunt: quae omnia hic afferre longissimum esset, ac ob id fortassis tediosum. Placet & hanc questionem tractare non in omnibus suis fundamentis,

ne lectoribus fastidio simus: sed in illis tantum, quæ præ alijs potiora videntur. Verū quia id nequaquā congruētius, quā si diuersas patrū opiniones, referamus, efficere possumus: ecce ab illorum recitatione, domino iuuantē, incipimus.

CAP. I.

PRIMA igitur positio sentit, vniuersale conciliū ex parte vocatorum, simpliciter, & absolute esse supra Papā: nititur autē hanc suam assertionem monstrare ex multis. Deinde ex diuinis scripturis, quibus dicitur. Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe. &c. vsq; ibi, Dic ecclesiæ: quod si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus: ecce doctrinā vniuersalem Saluatoris, qua docemur, de quocunq; fratre in nos peccante, nec sese emendare volente, ecclesiæ fore denunciandum, tāquam vero, & proprio omnium fratrum iudici. At quū Papa frater noster sit nobiscum quotidie Deo dicens. Pater noster, qui es in caelis. &c. quūq; & ipse peccare possit, vt experientia quotidiana docet, & iura admittunt: manifestū est, quod & illius quoq; ecclesiā verus, ac proprius iudex erit: ac ob id supra illum potestatem habet. Ad idem est, quod in diuinis scripturis prius reperitur ecclesiastica potestas data ecclesiæ absolute, & plenissime, quā reperiatur data Petro: quia ecclesiæ ante passionem domini data fuit in illis verbis. Dic ecclesiæ: & si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus. Petro autem cōcessa est post resurrectionem in illis. Pasce oues meas. Sic vero saluator dum postea Petro potestatem tribuit, potestati ecclesiæ minime derogauit: sed tantum hoc fecit, quod ecclesiā præuenit, & ecclesiasticū principē, quem ecclesia potestate sibi tradita eligere potuit, Christus illā præueniēs sua autoritate

*Primum ex illis omnibus quæ pro conciliis supra posuimus/ quibus monstratum est illa diuine nam autoritatem habere, art.

4.

* Math. 18.

* Multa alia fundamenta pro ista positione ponuntur infra. c. 5. & 7.

Dist. 40. c. si papa

* Math. 18.

Ad idē arguūt
quia omnes cō-
munitates mudi
ius habēt quo se
ab omnibus inua-
soribus & cōtra-
riis defendant: et
a suis principib⁹
si cōtra eas assē-
rāt ut notat bene fan-
ctus Thom. in de
regimine princi-
pū: quomodo er-
go ecclesia hoc
ius non habebit
erga suū principē
quod si habet
utiq; tā supra illū
est.

diuina instituit. Hoc in exēplo mōstratur: habet enim
vnaquęq; cōmunitas iure naturę, quod sibi possit prin-
cipem ordinare, quo & synagoga olim potuit absq; du-
bio ducē vnū, & sacerdotes etiā ordinare: quorum pote-
stas tunc temporis nullū penitus spiritalē effectū habe-
bat, sed tantū ad emundationē carnis. Hoc vero nō ob-
stante deus optimus maximusq; synagogam pręuenit,
dū Moſen principatui, Aaron autē sacerdotio pręfecit.
Naturalis ratio quoq; hanc ecclesiasticam manifestat:
quia non minus Deus optimus maximusq; videtur pro-
uiditūe reipublicę ecclesiasticę nobiliori quidem, rege-
nerans genus humanum ad finem supernaturalē, q̄
prouiderit reipublicę ſeculari minus nobili, generās ge-
nus humanū ad finē naturalē. Sic autē quū possit vna-
quęque cōmunitas potestate naturaliter data sibi in sua
generatione principē ſecularē sibi pręficere, poterit si-
militer, cōmunitas ecclesiastica potestate sibi in sua re-
generatiōe data supernaturaliter similia facere, hoc est
principem sibi eligere: quod si potest, iam in ea maior
potestas intelligitur, quę admodum in ſeculari. Ad idē
sunt etiā concilia nonnulla vniuersalia, quę nō obſcuris
imo manifestis verbis, & clara ſentētia hoc volūt. Nāq;
in cōcilio Cōſtan. habetur. Hęc ſacta ſynodus declarat
q̄ ipsa in spū ſancto legitime congregata conciliū ge-
nerale faciēs, & ecclesiā catholicā repręsentans, potesta-
tem a Christo immediate habet: cui quilibet {cuiuscūq;
status, vel dignitatis etiā si Papalis existat, obedire
tenetur i his, quę pertinet ad fidē, & extirpationē dicti
schismatis, & reformationē dictę ecclesię in capite, & in
membris &c. ponitur etiā ibi aliud decretū sub his ver-
bis. Itē declarat, q̄ quicunq; cuiuscūq; conditionis, sta-

Sub Ioanne. 21.
anno domini. 14
11. sessione. 5. ha-
bita die. 6. men-
sis April.

tus, dignitatis, etiã si Papalis, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus, aut præceptis huius sacrę synodi, & cuiuscunq; alterius concilij generalis legitime congregati super præmissis, seu ad ea pertinentibus factis, vel faciendis obedire cõtunaciter contempserit: nisi resipuerit, cõdignę poenitentię subiiciat, & debite puniat, etiã ad alia iuris subsidia, si opus fuerit, recurrẽdo. Hęc ibi. Eadẽ sententia habita fuit in cõcilio Basiliens. in quo istamet decreta resũpta fuere. At quid hac venerãdorũ conciliorũ sententia p̄ hac positione clarius vnquã dici potuit, aut copiosius? Ad idẽ est, q̄ potestas ecclesiastica non solũ finaliter ecclesię data est, hoc est propter ecclesiã, id est ad utilitatẽ eius cõcessa, qđ Paulus testatur dicẽs, sese potestatẽ accepisse in ædificationẽ, nõ in destructionẽ: sed etiam potestas ecclesiastica data est ecclesię auctoritatiue, tanquã illi primo, quatenus per illã veniret ad mēbra. Monstratur aut̄ hoc primo ex illo domini apud Matheũ pro ecclesia dicto. Dic ecclesię, & si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus: sequitur. Amen dico vobis, quęcunq; ligaueritis super terrã, erũt ligata & in cœlo: & quęcunq; solueritis super terrã, erunt soluta & in cœlo: quibus verbis dñs & saluator potestatẽ ecclesiasticã ecclesię cõtulit, seu iã collatã manifestauit, vt Hilarius, Hieronymus, Chryostomus alijq; patres testant. Secũdo ex Augustino, qui sup̄ Ioã nẽ, & alibi sc̄pe fateẽ, Petrũ, quũ clauẽ accepit, ecclesiã significasse: vnde ibi de potestate ligãdi, & soluẽdi loquẽs dicit. Hoc Petrus cũ oibus tanquã p̄sonã gerẽs ip̄sius vnitatis accepit, & in sermone Apostolorũ Petri, & Pauli ait. Petrus toti ecclesię gestabat p̄sonã, & p̄pterea audire meruit, Tibi dabo clauẽs regni cœlorũ. Has enĩ

Sub Eugenio. 4. anno domini. 1143. 11. Sessione. 2. & 18.

* 2. Corint. 1. & 13.

* Sanctus Thomas in tractatu contra impugnãtes religionem.

* Math. 18.

Ibi etiam / Vbis cũq; fuerit duo vel tres congregati in nomine meo / in medio eorum sc̄m / Paulus ad idẽ videtur / qui gradus ecclesię in concilio repertos dixit ad regimen ecclesię.

* Habetur etiam 24. q. 1. c. Quodcunq;

claves nō ipse vt homo vnus, sed vnitas accepit ecclesie.
 Quid clarius? Confirmatur hoc ex cōmuni patrū sen-
 tentia: volūt enim oēs quasi per vnū dominiū rerum tē-
 poraliū apud ecclesiā primo, & p̄cipue esse: quū Papa
 non dominus illarū, sed dispensator dicat: sic ergo, cur
 nō ita erit de potestate quoad spūalia, quū & illa quoq;
 quoddā donum sit a deo p̄pter ecclesiā, & ad vtilitatē
 eius cōcessū ex Apostolo? Et quid multa? Patres quoq;
 ad hāc sententiā vidētur esse. Augustinus enim, quan-
 tum apparet, p̄ hac positione ad Gloriū Eleutiū. Feli-
 cē grāmaticū de depositione Ciciliani Carthaginēsis
 episcopi loquēs, ait. Ecce putemus illos episcopos, qui
 Romæ iudicarunt nō bonos iudices fuisse: restabat ad-
 huc plenarium ecclesie vniuersale cōcilium, vbi etiam
 cum ipsis iudicibus causa possit agitari: vt si male iudi-
 casse conuicti essent, eorū sententiæ soluerētur, &c. Ec-
 ce quod causam ab episcopis Romæ iudicatam, inter
 quos constat ex eadem epistola Melchiadē Papam cō-
 prehendi, Augustinus vult etiam ad vniuersale conci-
 lium posse, imo debere deuolui iterum agitandum: hoc
 autem Augustinus non admitteret, nisi concilium esse
 supra Papam cognosceret. Hieronymus ad idem con-
 stanter ad Euagriū episcopum dixit. Si authoritas
 quæritur, orbis maior est vrbe. Ecce verbum expressū,
 Gregorius quoq; authoritatē vniuersaliū conciliorū p̄-
 tractans, pro ea dixit. Se & nō illa (concilia scilicet) de-
 struit, quisquis p̄sumit absoluere, quos ligāt, aut religa-
 re, quos absoluūt. Ecce vniuersaliter dixit, quisq; etiā
 Papā includēs: qui si in actis cōciliorū non potest, p̄fe-
 cto iā cōcilijs inferior est. Ad idē est, q̄ Anastasius secū-
 dus natione Romanus a multis clericis vitatus fuit, eo

Thomas. 2. 2.
 q. 100. art. 1. ad. 7.

2. Corint. 10. &
 13.

Epistola. 162.

Dist. 93. c. Legis
 mus.

Dist. 15. c. Sicut.

Dist. 19. c. Anasta-
 sius.

quod communicasset sine concilio episcoporum, vel pres-
 byterorum, & clericorum cunctę ecclesię catholicę dia-
 cono Theffallonicę, nomine Photino. Et quid multa ad-
 ducere opus est: iura inspiciamus, & ex illis inspectis que-
 stionem concludamus: sic ergo argumentemur. Papa
 non intendit in actis conciliorum: concilium vero inten-
 dit in actis Papę: igitur Concilium est supra Papam: cõ-
 sequentia est manifesta, quia illud, & non aliud est, alte-
 rum esse supra alterum. Prima præmissa quę a logicis
 modernis maior vocatur, monstratur ex iuribus: nam
 Damasus Papa ut habetur inter epistolas diuini Ambro-
 sij, quibusdam respondendo dixit, Cum huiusmodi fue-
 rit concilij Capuensis iudicium, ut Finitimi Bonoso, at-
 que eius accusatoribus iudices tribuerint, aduertimus quod
 nobis iudicandi forma competere non posset. Nam si
 integra esset hodie synodus, recte de his, quę vestrorum
 scriptorum comprehendit series, decerneremus. Vestrum
 est igitur, qui hoc recepistis iudicium, sententiam ferre:
 vicem enim synodi recepistis, quos ad examinandum sy-
 nodus elegit: infra. Vos enim (ut scripsimus) totius syno-
 di vice dei decernitis: nos quasi ex synodi autoritate iu-
 dicare non conuenit. Ecce Papa fatetur, se de illa causa
 cognoscere non posse, quam conciliũ acceperat: & qui-
 busdam iudicibus iudicandã comiserat. Zozimus Papa
 ad idem dixit. Contra statuta patrũ concedere aliquid,
 vel mutare nec huius quidem sedis potest autoritas. Se-
 cunda vero præmissa, quę nũc a logicis minor appellat̃,
 ex iuribus etiã ostenditur: quia si duo contendunt de Pa-
 patu, in uniuersũ conciliũ est iudex, sed mittamus casũ
 dubij, qualis est, quum de Papatu contenditur, ad cer-
 tũ veniamus: pro hoc sic diffinitũ est in octaua synodo.

* Dist. 19, c. Anas-
tasius,

* Epistola, 72.

* 27, q. 4, Contra
statuta,

* Dist. 79, c. Si
duo,

Canone .21.

Ab usis super
Math. in prol. &
ca. 18. sic proba
uit.

Dist. 20. c. Ana
stasius. & dist. 21.
c. Nunc autem.
Et i historia Eu
sebio que legitur
14. die Augusti.

Dist. 40. c. Si p
pa.

Vniuersalis synodus cū cōuenienti reuerentia quālibet
questionē de Romana sede exortā audire tenet, & in ea
p̄ficere: non tñ audacter sententiā in Romanū pontifi
cem dicere. Hęc ibi: nunc quæso. Quid clarius? Ultimo
ad idē quia supremū tribunal in ecclesia i eo debet esse,
quod certissimū est, & nunquam a vera fide deuiare cō
gnoscutur: sed apud iura vidimus, non vnū imo plu
res Romanos pontifices in fide errasse: ergo non apud
illos, sed apud vniuersale cōcilium, quod errare nequit,
vniuersalē ecclesiā infallibilē quidē rēp̄sentās huiusmo
di supremū tribunal ponendū est. Notantur autē Ana
stasius, Marcellinus, qui postea gloriosus martyr effe
ctus est, & Liberius, qui Arriane perfidiæ consensisse
dicitur: & vniuersaliter iura supponant, etiā in fide er
rare posse sūmum pontificē. Quid ergo? Manifestū est
conciliū in casu hæresis posse agere contra Papā: nunc
rogo, quomodo, nisi vt iudex, aut qua potestate, nisi
ecclesiarum?

CAP. II.

Secunda autem positio patrum prorsus in contrariū
dicit, Papā esse supra vniuersale cōcilium simpliciter &
absolute loquendo. Ad istam veritatem sunt omnia illa
loca diuinarū scripturarū, omnia concilia vniuersalia,
omniaq; sanctorū patrum dicta, quę supra pro prima
tu Petri, & Romanorū pontificum Petri successorū po
sita sunt: quibus omnibus monstratū est, ipsos habuisse
habereque hodie supremam potestatem sibi a Christo
traditam super omnes fideles: qua profecto non potest
imaginari maior, quæ in concilio esse dicatur. Alias enī
iam Papæ potestas non esset suprema, neque plenissi

Lib. 4. art. 1. & 4.
Per multa.

ma: quod dici nequaquam potest, vt monstrauiamus. Ad idem est, quod in diuinis scripturis prius omnino potestas ecclesiastica in sua plenitudine Petro promissa est, quod de illa ecclesie mentio aliqua fieret: quum Petro fuerit promissa, quando venit Iesus in partes Cesaree Philippi, & interrogauit discipulos suos dicens. Quem dicunt homines esse filium hominis? de ecclesia autem nihil tunc, sed postea quum venissent Capharnaum, & post solutionem didrachmae. Si autem quicquid postea dixisset dominus ecclesie, intelligendum est, salua primatia Petro iam promissa in plenitudine potestatis. Ad idem etiam, quod & illa verba domini ecclesiam nominantia apud Matheum, Dic ecclesie, quod si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus: non indicant ecclesiam vt ecclesia est: sed praelatos ecclesie, quibus quotiens opus fuerit, de criminosis fratribus denunciari potest: illa vero verba domini, Tibi dabo clauis regni caelorum: quodcunq; ligaueris, erit ligatum, & quodcunq; solueris, erit solutum: soli Petro manifeste dicta sunt, cum quo tunc dominus loquebatur. Ad idem sunt multa, & veneranda vniuersalia concilia in suis determinationibus manifestis. Nam concilium Florentinum, quod ex occidentali, & orientali ecclesia simul congregatum est, sub his verbis determinauit. Diffinimus sanctam Apostolicam sedem, & Romanum pontificem in vniuersum orbem tenere primatum, & ipsum Romanum pontificem successorem esse beati Petri principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque ecclesie caput, & omnium Christianorum patrem, ac doctorem existere: & ipsi in beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem ecclesiam a domino nostro Iesu Christo plenam potestatem

Ibidem per eadem.

* Math. 16.

* Math. 18.

* Math. 18.

* Sic Thom. 4. sent. dist. 19. & multi alii / imo omnes vt infra patebit. c. 8.

* Math. 16.

* Sub Eugenio quarto.

sub Leone des-
cimus.

In concilio cō-
stantiensi.

Extra De pot-
nitētiis & remis-
sionibus. c. Cum
ex eo.

De concessione
præbendæ. c. Pro-
posuit.

De elect. & elec-
Potest. c. Signifi-
canti.

traditam esse. Concilium Lateranense quoq; ad idē di-
xit. Quum etiam solum Romanum pontificem pro tē-
pore existentem, tanquam authoritatem supra omnia
concilia habentem conciliorum indicendorum, transfe-
rendorum, ac dissoluendorum plenum ius, & potestatem
habere, nedum ex sacrae scripturae testimonio, dictis sā-
ctorum patrum, ac aliorum Romanorum pontificum,
sacrorumq; canonum decretis: sed propria etiam eorū-
dem conciliorum confessione manifeste cōstet. &c. Cō-
cilium Constantiense tandem determinavit ad idē, q̄
Papa sit proximus, & immediatus vicarius Christi, &
Apostolorum: quibus verbis docuit, nō esse in terris po-
testatem aliquā maiorem potestate Papæ: nā si sic, iā qui
eam haberet, magis q̄ Papa, Christo imediator esset:
quod ipsum cōcilium in hac sua determinatione negat,
qua Papam esse proximū, & immediatū Christo affir-
mat. Martinus quintus ad idem testatus est, q̄ Papa ha-
bet supremam potestatem in ecclesia dei. Innocentius
Tertius pro eodem in concilio generali fatetur, Roma-
num pontificem plenitudinem obtinere potestatis. Idē
pro eodem præposito, & capitulo Cameracen. dixit, se
Romanum scilicet pontificem, qui tunc erat, secūdam
plenitudinem potestatis de iure posse supra ius dispen-
sare. Paschalis Papa ad idem contra quosdam eum notā-
tes, eo q̄ a Panormitano archiepiscopo in collatione pal-
lij iuramentum fidelitatis, & obedientiae exigeret, addu-
centesq; quòd id non fuerit in concilijs statutum, dixit.
Aiunt in concilijs statutum non inueniri, quasi Romanæ
ecclesiae legem concilia vlla præfixerint: cum omnia cō-
cilia per Romanæ ecclesie authoritatem, & facta sint, &
robur acceperint: & in eorum statutis Romani pontifi-

cis patēter excipiatur authoritas. Ecce quam plures, & quam pluries Romani pontifices, & vniuersalia concilia dixerūt, Papam habere plenam omnino potestatem, quæ necessario in omnibus statutis conciliorū, tanquā domina, & suprema, cui nulla lex præfigi possit, intelligatur excepta. Quid clarius? Gregorius Decimus in concilio generali Lugdunē, ad idem Cardinales Romanum pontificem eligentes obtestatur dicens. Cardinales eosdem, obsecrantes per viscera misericordiae dei nostri, per asperionem sui preciosi sanguinis obtestamur, vt pensantes attētius quid eis imminet, cum agitur de creatione vicarij Iesu Christi successoris Petri, rectoris vniuersalis ecclesiae, gregis dominici directoris, &c. O pulchra verba, imo ad propositū pulcherrima, quibus in illo sacro venerandoq; vniuersali concilio dicitur Romanum pontificem esse vicarium Iesu Christi successorem Petri, rectorem vniuersalis ecclesiae, & gregis dominici directorem. Quæso vicarius Iesu Christi, cui nisi Christo, cuius vicarius est, inferior dici potest, & rector vniuersalis ecclesiae, cui nisi Christo, qui supra vniuersalē ecclesiam est, inferior erit? Audacter sed vere dico. Nulli: nā sicut rector parochiae in potestate maior est illa, vt constat: rector episcopatus in potestate maior est illo: & rector archiepiscopatus, in potestate maior est illo: ac similiter rector vniuersalis ecclesiae in potestate maior est illa. Ad idem est præterea, & si potestas ecclesiastica finaliter, primo data est ecclesiae: quia propter bonū ecclesiae instituta est: sicut saluator noster propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de coelis, & incarnatus est de Spiritu sancto, & homo factus est, ex Maria virgine;

Et quis nō videt quā cōmuniter sura tradunt Romanam sedē omnes iudicare, ipsam autē a nemi ne nec a toto clerico iudicari. 9. q. 3. Nemo, & ibi quoque. c. Aliorum & c. Cuncta per mundum.
* De elect. lib. 6. c. Vbi periculus
+ Bene notauit Glo. 12. c. Sunt quidam. 25. q. 1. Papam dispensare posse in status vniuersalium conciliorum: sicut fecit Innocentius. extra. de cons. & affi. nō debet.

Generalis Christi vicarius non nisi Christo inferior est.

* Potestas ecclesiastica finaliter data est ecclesiae hoc est propter ecclesiam data est.

potestas eccles-
iastica authori-
tatiue data est
partibus eccle-
siae / hoc est pri-
mo data est per-
sona tanquam sub-
iectis / quatenus
per personas es-
set in ecclesia / si-
cut donum pro-
phetiae / & dona
linguarum &c.

4. sent. dist. 19.
De penitentia
dist. 1. c.

Super Lucam.
Part. 2.

Dist. 16. c. Bene-
quidem.

tamen authoritatiue nequaquam toti ecclesiae data est primo, vt sic per illam veniret ad partes: imo econtra authoritatiue primo data est partibus, vt per partes esset in ecclesia. At sic iam vniuersale concilium non habet authoritatem ecclesiasticam, quia ecclesiam representat: sed tantum quia in eo illae partes ecclesiae sunt, quibus primo ecclesiastica potestas data est authoritatiue. Tunc autem quid? Vtique potestas Papae manet maior, quum sit ipse super omnes alios de concilio: verum quod potestas ecclesiastica nequaquam fuerit data toti ecclesiae primo authoritatiue, vt ecclesia illam haberet, & illam ad membra deriuaret, monstratur: tum quia maior pars ecclesiae non est capax huiusmodi potestatis: quia non foeminae, nec laici, vt est notum: tum quia sancti patres omnes quotquot fuerunt, eam in ecclesia per sacerdotes esse senserunt, & nobis suis posteris in scriptis reliquerunt. Sic tota schola clamat: sic etiam decreta docent: quibus dicitur, quod ius ligandi atque soluendi solis sacerdotibus permiffum est: sic venerabilis Beda, & Hugo de sancto victore in libro de sacramentis dicunt, quod cum ecclesia duos complectatur ordines scilicet laicos, & clericos, quasi duo latera corporis vnus, maior pars scilicet laicorum est inhabilis, siue incapax iurisdictionis ecclesiasticae. Ad idem Symmachus Simplicius Papa in synodo residens protestatur, quod laicis personis nulla facultas data est de disponendis ecclesiasticis officijs, sub his verbis. Ne in exemplum remaneret praesumendi quibuslibet laicis, quanuis religiosjs, vel potentibus in quacunq; ciuitate quolibet modo aliquid decernere de ecclesiasticis facultatibus: quarum solis sacerdotibus dispo-

nendi indiscusse a Deo Optimo Maximo cura commissa docetur. Paulus quoque idem docuit, quando feminas in Ecclesia loqui non permisit: nam quomodo illas ad actus iurisdictionis ecclesiasticæ admitteret, qui eis vel actum ipsum loquendi in ecclesia interdicebat? Aut quomodo potestas ecclesiastica conceditur data authoritatiue primo toti Ecclesiæ, vt per Ecclesiã veniret ad membra: si actus talis potestatis toti Ecclesiæ, vt Ecclesia est, repugnat? Quæris, quis actus illius toti Ecclesiæ, vt Ecclesia est, repugnat? Respondeo, actus audiendi confessiones priuatas in foro animæ: nonne iste actus ecclesiasticæ potestatis est? Ita. Nonne ipsi, & secreto ei debito a tota Ecclesia, vt Ecclesia est, fieri repugnat? Vtique. Quid ergo? Proculdubio non potest dici, quod ecclesiastica potestas toti ecclesiæ, vt ecclesia est, primo data sit authoritatiue. Iam si notant alij patres nonnullos Romanos pontifices errasse: quomodo non videt quot concilia olim de errore notata fuerint? Dixerint fortassis. Quæ? Respondetur. Vniclet, hereticus notauit concilium Arminense, & conciliū Nicenū Thraciæ. Vualdēsis notauit conciliū Ariminens. sub Tauro prefecto, & Constantinopolitanum sub Iustiniano minore tempore Sergij Papæ. Silvester & quidam alij notarunt concilium Aquisgranense. Sic autē quomodo non vident, quod quæadmodum vna positio respondere potest pro concilio, ita alia respondere poterit pro Papa? Et quid Cardinalis de turre cremata in sua summa de ecclesia notauit conciliū Cōstantiē. & Basilien.

CAP. III.

Istæ sunt illæ duæ famosæ positiones, quæ de hac graui quæstione circa Papam, atque vniuersale concilio

* 1. Corint. 14.

* Quidam actus ecclesiasticæ potestatis nequit fieri a tota ecclesia.

æ Nonnulla concilia vniuersalia quoque de errore notantur.

* Apud Vualdēsis in suo doctrinali fidei tom. 1. lib. 2. art. 2. cap. 26.

ibi cap. 19. In summa verbi Concilium, §. 2.

Lib. 2.

Prima parte suo
rum operum per
multa.

* In suo proli-
sus per M. Ath. &
1870. eiusdē lib.
9. 168. & in suo
defensorio.

Lib. 4. cap. 4. a li-
quantulum ante
finem.

* Quidam magi-
strinouelli Basili-
enses adducētes
pea illud Deut.
17. Si ambiguum
aut difficile & c.
& illud Vbicun-
que fuerint duo /
vel tres congregati
in nomine
meo / in medio
eorum sum.

liam mota tractari solent: ista sunt sua, vel omnia, vel
præcipua fundamenta. Tenuit primam Ioannes Ger-
son Cancellarius Parisiensis, qui dicto concilio Con-
stantienſi interfuit, & pro illius, & omnium vniuersa-
lium conciliorum multa adduxit: tenuit illam etiam
Abulensis incunctanter confitens supremū tribunal
in ecclesia esse, afferens tandem concilium esse quod
nomine ecclesiæ proprie intelligitur, cum dicitur ec-
clesiam non posse errare: tenuit illam quoque Ioannes
Driedonis in de ecclesiasticis scripturis, & varijs dog-
matibus probans eam primo doctrina Christi, qua di-
xit, Si peccauerit in te frater tuus, corripe illum inter
te, & ipsum solum, & reliqua, vsque in eo loco vnde dicitur.
Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus,
& publicanus. Vbi Christus videtur inquit apud eccle-
siam posuisse vltimū, & supremum iudiciarię potesta-
tis tribunal, etiam pro Papa a fide deficiente, aut scan-
dalose viuente corrigendo: qui etiam frater est, & mē-
brum in corpore Christi. Secundo probat authorita-
te concilij Constantiensis afferens eius determinatio-
nem supra positam. Tenuerunt illam insuper quidam
magistri nouelli, qui Basileę fuere, dicentes potesta-
tem ecclesiasticam in sua plenitudine esse in ecclesia,
siue in vniuersali concilio eam representante sicut in
subiecto administrante ac exercente: sic vt vniuersa-
li ecclesiæ, quæ dicitur collectio omnium fidelium in
omnibus membris suis coniunctis, data sit ipsa pote-
stas clauium in plenitudine: quemadmodum si dica-
mus q̄ vni collegio data sit aliqua authoritas iurisdic-
tionis exercendæ, vel electionis celebrandæ.
Secundam vero positionem tenuit sanctus Thomas

in multis locis, asserens tandem Romanum pontificem principem esse ecclesie Christi vicarium cum plenitudine potestatis: cui soli conueniat concilia vniuersalia congregare, eorum gesta sua auctoritate confirmare, symbolum addere, & novos aut nouiter articulos fidei, quotiens opus fuerit, declarare primo, & principaliter. Hanc secundam positionem post Thomam tenuit Cardinalis de Turre cremata in sua summa de ecclesia per multa admodum, imo ferme per totum, adducens & soluens omnia fundamenta primae positionis: istam tenuit etiam Cardinalis Caietanus, in quodam opusculo suo speciali de auctoritate Papae, & concilij edito: & in commentarijs suis super sanctum Thomam. Istam tenet quoque bonus ille & doctus vir Silvester de Prierio in summa: & istam tenent communiter, & vbique Canonistae circa illa loca iuris, quae supra ad hanc secundam positionem adducta sunt, & multa alia, quae adduci potuerunt.

CAP. IIII.

NOS vero determinantes inter tot, ac tanta ingenia praecelara, quid hic aliud dicere possimus, nisi quod iam supra aliquantulum dicere coepimus: duo scilicet. Alterum, quod Papa est Christi vicarius generalis cum plenitudine potestatis, Petri successor, & vniuersalis ecclesiae pastor ac rector: in quo est supremum tribunal ecclesiasticum quoad potestatem ordinis, & iurisdictionis supra omnes & singulos de ecclesia simpliciter & absolute loquendo. Alterum, quod vniuersale concilium est quidem representatiuum vniuersalis ecclesiae tanquam prima, & similima sua genitura gra-

¶ In traſſ. contra impugnantes religionem traſſ. contra errores Graecorū. c. 66. 2. 2. q. 1. art. 10. & q. 11. art. 2. ad. 3. Quol. 1. art. 13. & 4. lent. dist. 100.

Signanter lib. 2. c. 5. 27. 35. & 36. & lib. 3. c. 28. & 32. & lib. 2. c. 70. & 72. & 71. & lib. 3. c. 30. & 31.

In cap. 6. & 7. 2. 2. q. 1. art. 10. verb. Concilium & verb. Papa.

Lib. 1. Art. 3. & 4.

¶ Papa habet ſupremū tribunal potestatis / ordinis / & iurisdictionis.

Conciliatio duarum positionum precedentium.

dus suos, & status ecclesie iudicos distinctos habens, in
 quo est supremum tribunal luminis quoad potestatem
 seu auctoritatem inueniendi, dicendiq; verum ad reli-
 gionem pertinens fidei, aut morum. Ad danius his duo-
 bus tertium, quod euidenter sequitur ex illis, & dicamus.
 Papa & conciliū habent se sicut excedens & excessum
 inuicem: monstratur, quia Papa excedit in potestate iu-
 risdictionis; conciliū autem excedit in auctoritate lu-
 minis: conciliū sua auctoritate inuenit, quid creden-
 dum, & quid faciendum est: Papa vero sua potestate il-
 lud inuentum præcipit obseruari. Exemplū est manife-
 stum a regno seculari sumptū, in quo rex quidē habet
 supremum tribunal potestatis, reginūq; senatus aut
 habet supremū lumen, quo agēda, aut vitanda indicat
 omnino sine præiudicio regiæ potestatis. Vera dico, ali-
 ter dicere nequeunt, qui in ecclesia dei statum monar-
 chicū in Petro, & in successoribus Petri in Petro a Chri-
 sto Iesu Benedicto institutum saluare volunt: in quo su-
 prema potestas residet apud vnum. Non sum primus,
 qui hanc distinctionem iurisdictionis Papæ, & luminis
 concilij adduco: quia Gratianus longe ante nos eam do-
 cuit, dū dixit, qualiter decretales epistolæ in aliquo ex-
 cedant expositiones sacras patrum, qualiterq; ab illis ex-
 cedantur propter maiorem potestatem Papæ, & pro-
 pter maiorem sciētiam doctorum, dicens, Decretales
 itaque epistolæ canonibus conciliorum pari iure exæ-
 quantur. Nunc autem quæritur de expositionibus sa-
 cræ scripturæ, an exequentur, an subijciantur eis? quo
 enim quisque magis ratione nititur, eo maioris autho-
 ritatis eius verba esse videntur. Plurimi autem tracta-
 torum, sicut pleniori gratia sancti spiritus, ita ampli-

Vniuersale es-
 cilium habet su-
 premum tribu-
 nal veritatis &
 luminis.

Differentia Pa-
 pæ & vniuersa-
 lis concilii.

Pulchrum exē-
 plū quoad hoc.

Gratianus, de
 Dist. 20. de Decre-
 tales.

orifcientia alijs præcellentes, rationi magis adhæſiſſe probantur. Vnde nonnullorum pontificum conſtitutiſ, Auguſtini, Hieronymi, atque aliorum tractatorum dicta videntur eſſe præferenda. Sed aliud eſt cauiſiſ terminum imponere, aliud ſcripturas ſacras diligenter exponere. In negocijs definiendis non ſolum eſt neceſſaria ſcientia, ſed etiam poteſtas: vnde Chriſtus dicturus Petro, Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in coelis, &c. prius dedit ſibi clauſes regni coelorum. In altera dedit ei ſcientiam diſcernendi inter lepram & lepram: in altera dans ſibi poteſtatem eiſcien- di aliquos ab eccleſia, vel recipiendi. Cum ergo quælibet negocia finem accipiant, vel in abſolutione innocetium, vel in condemnatione delinquentium: abſolutio vera, vel condemnatio non ſcientiam tantum, ſed etiã poteſtatem præſidentium deſideret: apparet, q̄ diuina runtractatores ſcripturarum & ſi ſcientia pōtificibus præmineant, tamen quia dignitatis eorum apicem nō ſunt adepti, in ſacrarum quidem ſcripturarum expoſitionibus eis præponuntur: in cauſis vero definiendis ſecundum poſt eos locum merentur. Hæc ille. Sunt etiã verba iſta ad propoſitum: quia cōcilium ſine Papa quid repræſentat, niſi corpus acephalū? aut quid eſt, niſi quædam congregatio patrum? Concilium autem cum Papa quid aliam poteſtatem iuriſdictionis immediate a deo tunc expectat, quum Papam includat, in quo huius modi poteſtas pleniffime eſt tanquam in vero principe monarchico eccleſiæ? Ecce ergo quomodo illas duas poſitiones conciliamus: & quid ex prima, & quid ex ſecunda cum authoribus earum accipimus, quãtum modo occurrit, dicendum iſtam conciliationem Gloſæ

Doctores in expoſitione paſſores i præceptis ne excedunt ergo & exceduntur: quia doctores illuminant / paſtores vero imperant.

* Tractatores diuinarum ſcripturarum in earum expoſitionibus pōtificibus præponuntur in cauſis vero definiendis pontifices eſiſ præminent & principem locum tenent.

* De hoc ſupra lib. 1. art. 4.

Decretorum, quæ cum sæpe teneat Papam esse supremum in ecclesia dei, etiam supra vniuersale concilium, dicit tamen Papam teneri requirere episcoporum concilium, vbi de fide agitur: & tunc quoad discretuum iudicium concilium maius est Papa. Archi. approbat istam glosam, & dicit. Periculosum esset fidem nostram committere arbitrio vnus hominis.

CAP. V.

Aut Quæso, cui non erit gloria sic de Romano Pontifice sentire, Christi vicario generali, Petri successore, vniuersalis ecclesie rectore, omniumq; fidelium pastore in plenitudine potestatis? Cui Diuus Bernardus in Eugenio Papa dixit, Tu quis es? Tu sacerdos magnus, Pontifex summus, Princeps episcoporum, Haeres apostolorum, Primatu Abel, Gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, Ordine Melchisedech, Dignitate Aarō, Authoritate Moses, Iudicatu Samuel, Potestate Petrus Vnctione Christus. Hæc Bernardus. De quo in Petro Chrysostomus ait: Petrus a filio super omne quod est filij potestatem accepit, non vt Moses in gente vna, sed in vniuerso orbe. De quo in Damaso Hieronymus dixit. Hæc est fides Papa beatissime, quam in catholica didicimus ecclesia, quamq; semper tenuimus: in qua si minus perite, aut parum caute forte aliquid positum est, emendari cupimus a te, qui Petri sedem, & fidem tenes. Si autem hæc nostra confessio apostolatus tui iudicio comprobatur, quicumque me culpate voluerit, se imperitum, vel maleuolum, vel etiam non catholicum sed hæreticum comprobabit. Hæc ille. De quo etiam

In. e. Anastasius.
Dist. 1.

Bernardus De
consideratione.
lib. 2.
e. Descriptio opa
tima Papæ.

Chrysostomus.
Super Math. c. 16.
& super acta
Apostolorum &
in lib. De sacerdotio.
Hieronymus.
2. 4. 1. c. Hæc est
fides.

Ambrosius in commentarijs circa illud Apostoli, vt sci-
as quemadmodum oporteat te in domo dei conuersari:
in eodem Damaso inquit. Vt cum totus mundus dei sit,
ecclesia tamen domus eius dicatur: cuius hodie rector
est Damasus. Hæc Ambrosius. Aut Quæso, cui non e-
rit gloria cum illis antiquissimis concilijs vniuersalibus
Niceno inquam omnium huiusmodi conciliorum citra
Apostolos primo, & cum multis alijs, quos supra memo-
rauimus pro Romano pontifice supra omnia concilia
sentire: quæ eidem in authoritate conuocandorum con-
ciliorum, & finiendarum quæstionum maiorum eccle-
siæ diuino iure victa detulerunt? A quo etiam concilia
omnia, quæ hæctenus fuerunt, confirmari petierunt, ro-
burque acceperunt: quod discurrendo per singula faci-
le est videre. Nanque patres Concilij Niceni primi, &
venerandissimi ad idem Siluestro Papæ sic scripserunt
dicentes. Beatissimo episcopo vrbis Romæ cum omni
reuerentia colendo Siluestro Osiusepiscopus puincie
Hispanie, ciuitatis Cordubensis, & Macharius episcopus
ecclesie Cōstantinopolitane, & Victor, & Vincētius p̄sby-
ter ordinati ex directione vrbis Romæ, & cæteri coe-
piscopi trecetorum decem & octo in domino salutem.
Quoniam omnia corroborata de diuinis mysterijs ec-
clesiasticæ utilitatis, quæ ad robur pertinent sanctæ ec-
clesiæ catholicæ & apostolicæ ad sedem tuam Roma-
nam explanata, & de græco in latinum redacta scribe-
re confitemur. Nunc itaque ad vestræ sedis argumen-
tum occurrimus robarari: infra. Quicquid statuimus
in Niceno cōcilio precamur, vt vestri oris consortio ro-
boretur. Hæc illi: quibus Papa sic rescripsit. Syluester
episcopus catholicæ, & apostolicæ sedis præsul vrbis

Ambrosius
* 1. Timo. 3.

causilla A. 2. 21
A. 2. 21

* Lib. 1. Art. 1. &
4.
Dist. 17. & 24. q.
1. per multa: &
Dist. 96. c. Bene.
& 3. q. 6. c. Leges.

* Vniuersalia cō-
cilia quæ hæc-
nus fuerunt: Papa
confirmari peti-
ere.
Precatio Niceni
concilij.

Romæ quicquid in Nicena lichina constitutum ad ro-
 but sanctæ matris ecclesiæ catholicæ & Apostolicæ a
 sanctis sacerdotibus trecentis decem & octo, nostro o-
 re consortes firmamus: omnes qui ausi fuerint dissol-
 uere diffinitionem sancti magni concilij, quod apud
 Nicenam congregatum est sub presentia pijsissimi, &
 venerandi principis Constantini Augusti, anathema-
 tizamus & cætera. Quid clarius ad idem, aut manife-
 stius, tam ex vniuersali illo & venerando concilio Ni-
 ceno primo petente, quàm ex Papa respondente pro
 hac veritate haberi vnquam potuit? Ad idem est
 etiam Ephesinum concilium, in quo beatus Cyrillus,
 & Archadius episcopus ex Italia vice Celestini Papæ
 præfuerunt: & ipsius venerandi concilij vniuersalis
 gesta Apostolica authoritate roborauerunt: vnde im-
 perator Theodosius iunior ad perfectionem diuinitus
 statutorum petijt Apostolicę cathedræ apponi confir-
 mationem, vt sic tanquam a beato Petro facta veneremur.
 Patres concilij vniuersalis Calcedonensis ad idem
 Papæ sic scripserunt. Nouimus quicquid rectitudinis
 a filiis fit, ad patres recurrit, facientes hoc quasi propri-
 um sibi: infra. Vt autem cognoscatis, quia nihil dona-
 do cui libet gratiam fecimus, aut per iniustitiam aduer-
 sando: sed nutu gubernante diuino omnium gesto-
 rum vim vobis insinuamus ad probationem vestre syn-
 ceritatis: & ad eorum quæ a nobis gesta sunt firmita-
 tem & cætera. Imperatores etiam Valentinus, & Mar-
 tianus pro confirmatione eiusdem synodi precati sunt
 dicentes. Miramur permixime synodum Celecedo-
 nensem, & literas venerabilium episcoporum, quę ad
 tuam de eo amicitiam missæ sunt: per quas omnia, quæ

* Responso Pa-
 pe.

Aymarus refert
 i lib. de synodis.

* Hoc ex gestis
 eiusdem synodi
 habetur

* Precatio syno-
 di Calcedonen-
 ad Papam.

* Valentinus &
 Martianus impe-
 ratores idē om-
 nino petunt a Pa-
 pa pro confirma-
 tione.

ipso facta sunt, nobis nunciarunt: nequaquam a tua sanctitate tales literæ missæ sunt, quæ videlicet in sanctissimis ecclesijs lectæ in notitiam omnium deuenirent: quod quorundam animabus, quæ prauam adhuc opinionem sectantur, ambiguitatem immisit: vtrum scilicet tua beatitudo, quæ in sancta synodo edita sunt, confirmauerit, & propter hæc tua reuerentia literas mittere dignetur, per quas in omnibus ecclesijs, & episcopis nota sint vniuersa, quæ in sancta synodo gesta sunt a tua beatitudine confirmata. Leo Papa pro confirmatione gestorum in sexta synodo vniuersali ad piissimum Constantinum ad hunc modum scripsit. Hanc ergo rectæ, atque Apostolicæ traditionis normam prædecessor meus Agapto Apostolicæ memoriæ Papa cum sua synodo prædicauit: hanc scriptis præcurrentibus in suæ suggestionis pagina vestræ pietati per suos legatos misit, approbans, & confirmans testimonijs sanctorum, ac probabilium doctorum: quæ sancta nunc magna synodus suscepit, & in omnibus nobiscum complexa est, vt pote beati Petri Apostolorum principis sinceram doctrinam in ea cognoscens: infra. Et quia diffinitionem rectæ fidei, vt dictum est, prædicauit: quam & Apostolica sedes beati Petri Apostoli, cuius licet impares ministerio fungimur, veneramur susceptis. Idcirco & nos, & per nostrum officium hæc veneranda sedes Apostolica concorditer, & vnanimiter quæ diffinita sunt ab ea consentit, & beati Petri autoritate confirmat. Tarasius ecclesiæ Constantinopolitanæ præsul pro confirmatione septimæ synodi apud Nicenam celebratæ totum processum eiusdem Papæ, vt mos erat, retulit: quatenus Romanus pon-

Cōfirmatio sextæ synodi.

Precatio septimæ synodi pro confirmatione.

tifex ipsum concilium sua autoritate firmaret. Et quid multa sigillatim refero? quando omnia, quæ hactenus celebrata sunt concilia rite & recte congregata ac ad finem vsque cum honore Dei, & Christiana pace deducta hoc idem semper obseruarunt? Sic oportere fieri nouit concilium Romæ habitum tempore Symmachi Papæ: sic etiam ab omnibus obseruandum fore suo catholico exemplo imperator Iustinianus docuit. Ultimo ad idem est, quod etiam concilia illa, scilicet Constantien. & Basilien. quæ pro autoritate conciliorum supra Papam posita sunt, ad primam positionem hanc eandem nostram veritatem manifestant. Namque concilium Constantien. cum plenarium esset, & ex omnibus obedientijs integratum, supplicasse legitur Martino Papæ quinto, vt decreta eiusdem concilij dignaretur sua autoritate roborare, & confirmare. Conciliū quoque Basilien. ab Eugenio obtinere voluit, vt ipsius gesta approbaret, sed non obtinuit. Nunc quæso, si ista duo concilia Constantiense, & Basiliense se se habere potestatem a Deo immediate supra Papam credebant, vt dicebant: ad quid postea sua decreta Papæ autoritate confirmari volebant? Nam quàm nihil valeat minor potestas in superiorem, nec benedicendo, nec iurisdictionem exercendo: & iura docent, & naturalis ratio manifestat.

CAP. VI.

IAM nunc videamus, quibus autoritatibus, quibusue rationibus magistri illi nouelli Basilienses suam opinionem probarunt: qua dixerunt, vniuersale conciliū habere immediatā potestatem a Christo tantam, & tā plenam, vt ei omnis fidelis cuiuscunq; status sit, aut

Dist. 96. c. Bene.

c. De sum. trin. & fid. ca.

Dist. 21. c. Denit
& dist. 95. Preb
ter. ff. de offi.
procon. l. ult.

Ponuntur ratio
nes quorundā
magistrorum Ba
siliensium quib⁹
probabant con
cilium esse supra
Papam.

preeminentię, etiam si Papalis, obedire teneatur. Videamus inquam quibus locis id nitantur efficere, vt & illis quoad poterimus domino donante respondeamus. Argumētānt̄ igitur ad illud. Primo ex illo veteris testamēt̄i. Si difficile, & ambiguū apud te iudiciū esse prospexeris inter sanguinē & sanguinē, causā & causā, leprā & nō leprā, & iudicium intra portas tuas videris verba variari: surge ad locum quē elegerit dominus deus tuus, veniesq; ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicē, qui fuerit illo tempore, quęresq; ab eis, qui indicabunt tibi iudiciū veritatem, & facies quęcunq; dixerint tibi, qui præsunt loco, quē elegerit dominus deus tuus, & docuerint te iuxta legem eius: sequerisq; sententiā eorum, nec declinabis ad dexteram, neq; ad sinistram: ex quo arguunt, qđ generale concilium in loco, quem elegerit dominus, audiendum quoq; sit tanquam diuinam authoritatē habens immediate. Vnde & glo. circa illa verba textus dicit. Hoc quoq; in ecclesia seruā dum est. Secundo quia saluator noster dixit Apostolis in plurali, & quasi ecclesiam facientibus. Quęcunq; ligaueritis super terram, erunt ligata & in celo, &c. quibus verbis videtur eorum collegio immediatam potestatem tribuisse iurisdictionis: quam obrem quum Apostolis succedant episcopi, ex quorum congregatione fit vniuersale conciliū, videtur qđ & illud immediatam potestatem habere a deo. Tertio quia dicitur. Vbi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum: quibus verbis videtur, qđ a Christo præsente habeat concilium potestatem immediate, & non a Papa. Quarto quia Apostolis pluraliter, & quasi in communi, seu quasi cōmunitate eorum dictum est. Accipite spiritū sanctum: quorū

*Deut. 17.
Primū argūmentum.

Secundū argūmentum.
Math. 18.

Tertiū argūmentum.
Math. 18.
Quartū argūmentum.

remiseritis peccata, remittuntur eis. &c. ex quo videtur, quod & episcopi dum conciliū faciunt, quod Apostolorū collegiū representat, immediatam potestatem accipiant a Deo. Quinto quia octaua synodus, quasi immediatam potestatem haberet, nomine suo dānauit Fotiū, dicēs. Hoc autē nolentem intelligere Fotium, vt bene ageret, sed inobedientem, & resistentem huic vniuersali synodo repulimus, & anathematizauimus, atq; a tota catholica & apostolica ecclesia fecimus alienum per datam nobis potestatem in spiritu sancto a primo, & magno pontifice nostro, & deo liberatore, & saluatore cunctorum. Ex quo quū concilium dixisset sese potestatem habere a Christo, arguūt quod illa sit immediata. Sexto argumentantur ex determinatione concilij Constantiensis: & potuerunt similiter argumentari ex concilio Basiliensi: ex quibus habetur expresse, quod vniuersale conciliū habeat a deo immediate supremam potestatem, etiā supra Papā. Septimo procedūt ab inconuenienti: quia si Papa mortuo naturaliter, siue ciuilitate, aut legitima causa renūciāte, vel a Barbaris capto sine spe relaxationis, siue a tyrānis in exilium relegato sine spe liberationis, ecclesia non haberet potestatem immediate a Christo ante creationem Papæ: non videretur quod sapientissimus legislator sufficienter prouidisset ecclesiæ suę: quod videtur absurdum: ergo sequitur, quod necessarium sit dicere, quod vniuersalis ecclesia habeat potestatem immediate a Christo, cui omnes obedire teneantur.

CAP. VII.

Respondentes ad ista omnia illorum magistrorum argumenta per singula, dicimus. Ad primum. Nihil valet, tū quia illud iudiciale erat, vt constat: vnde vim per

Quintum argu-
mentum.
Decretum octa-
uæ synodi.

Sextum argumē-
tum.
Decreta concilij
orā Cōstantien.
& Basilien.

Septima ratio
quæ est suus As-
chilles.
Septimum argu-
mentum.

Ponuntur res-
poniones ad ar-
gumēta illorum
magistrorum.

didit, quia translato sacerdotio, necesse est, ut & legis
 trāslatio fiat, Paulo teste: tum quia si quicquam valeret,
 pro nobis faceret: quia illa sententia per sacerdotes Le-
 uitici generis data in loco electo a deo, vim suā maiore,
 robur, atq; vigor ē ineuitabilē habebat primū, & prin-
 cipaliter, prout a sūmo sacerdote erat, qui cū alijs quasi
 cum assessoribus, iudicabat: quod & verba ipsius tex-
 tus sequentia manifestant, quibus dicitur, Qui autē su-
 per bierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tē-
 pore administrat domino Deo tuo: ex decreto iudicis
 morietur homo ille &c. Ecce q̄ inobediens sententiæ il-
 li occidi iubetur, eo solum q̄ noluerit obedire sacerdo-
 tis, qui domino ministrabat, imperio. Quid clarius? Op-
 time iura ad istum sensum illum exponunt: indicant q;
 de Romano pontifice nunc fore intelligendum. Ad se-
 cundum. Nihil efficit, quia cum Apostoli tunc non con-
 uenissent, ut quasi concilium aliquid determinarent, ut
 satis superq; constat: potestas tunc sibi data, nequaquā
 ut cōmunitati, sed ut talibus personis illis concessa est.
 Vnde & singuli seorsum existentes suas sententias ex
 hoc verbo ratas credebant: quod non esset, si dominus
 in illis verbis ipsis, non ut singulis, sed ut cōmunitati
 loquutus fuisset: quia potestas data cōmunitati, ut cō-
 munitas est, non extenditur ad singulos de cōmunita-
 te seorsum intellectos, & ut singuli sunt. Patres in isto sē-
 su illum locum interpretati sunt etiam, Chrysostomus,
 Hieronymus, Abulensis, alijsq; innumeri: quemadmo-
 dum & textus ipse sese interpretandum indicat. Ad
 tertium. Nihil habet: quia præsentia Christi in il-
 lis verbis promissa duobus, aut tribus in suo nomi-
 ne ubicunque congregatis, non est, quoad potesta-

Textus ille Deu-
 ter. optime expo-
 nitur seu accipit-
 tur pro Papa.

* Extra qui filii
 sint legitimi. c.
 Per venerabilē.

Ad secundum.
 * Textus in Deu-
 teronomio posi-
 tus pro sacerdos-
 te Aaronico op-
 time nunc acci-
 pitur p̄ sūmo
 sacerdote Chris-
 tiano.

* In expositione
 literæ locis pro-
 priis.

Ad tertium.

tem iurisdictionis illis præstandam tunc immediate plena, & super omnes alios. Quia si sic, iam virtute illorum verborum, quicumque duo homines, & in quocumque loco, in foro, agro, domo quacunq; , vel ecclesia in nomine Christi congregati illam talem, ac tantam potestatem haberent: quum indiscriminatim, & sine differentia locorum, aut personarum, Vbicunq; fuerint duo vel tres cōgregati in nomine meo, in medio eorū sū. Sic autem intelligere, est absurdum, & religionis Christianæ destructiuum. Quid ergo? proculdubio illa præsentia domini, quibuscunq; duobus, aut tribus in quocunq; loco in suo nomine congregatis ad alium effectū est, hoc est, vel ad illuminādum, inclinandum, mouendum, sanctificandumq; , sicut dicitur. Et nemo potest dicere dominus Iesus, nisi in spiritu sãcto: vel ad aliquid huiusmodi, hoc est ad effectum impetrādi, quod petierint: & iste sensus est propriissimus, & optime continuatur sensui literæ præcedentis: dixerat enim dominus, Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcunq; petierint, fiet illis a patre meo, qui in cœlis est: ecce loquitur de impetratione per orationem: & sequitur statim cum illa nota continuatiua, aut illatiua, enim, quasi ad confirmationem præcedētis assertionis. Vbi enim sunt duo, vel tres cōgregati in nomine meo, ibi sum in medio eorū. Quasi dixerit dominus, Si duo ex vobis consenserint super terram, scilicet remittēdo sibi iniurias inuicem, de omni re quacunq; petierint, fiet illis a patre meo, qui in cœlis est: & dās rationem, quare pater nō despiciet illos orantes, subdit. Vbi enim sūt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum, id est. Quia ego sum in medio duorum, aut

• Math. 18.

* Et fuit hæresis Vualdensis / qui omnes viros sanctos claves ecclesie habere dixerunt.

• Math. 18.

Verus & proprius sensus allegati loci.

trium congregatorum in nomine meo, quales sunt, qui sibi consentiunt remittendo iniurias inuicem propter me, pater meus illos tales exaudiet propter me mediū in illis. Iste est verus, & proprius sensus illius loci, quem iura ipsa in multis locis tradunt, & catholici expositores hactenus obseruarunt. Ad quartū. Nihil valet: quia potestas remittendi peccata in illis verbis Apostolis cōcessa, non fuit data illis, prout erant collegium, seu communitas: sed prout erant tales personæ, scilicet Apostoli Christi, principes ecclesiarum, & prædicatores orbis, pro Christo legatione fungentes. Quæris, quomodo probatur hoc? Respondeo, multipliciter: tum quia Apostoli non conuenerunt tunc, vt quasi collegialiter aliquid agerent, aut acciperent, vt constat: sed quasi personæ amicæ, vniuersque societatis tristes pro rebus præteritis, & timentes propter metum Iudæorum, non habentes fortassis, quo conuenientius, aut tutius conuenirent. Sic autem quod eis simul stantibus accidit tunc, non illis, vt communitati: sed illis, vt talibus personis venit: tum quia Apostoli non semper mansuri erant simul, imo erant per orbem ituri: quemadmodum sibi ibidem ab eodem domino dictum fuit. Sicut misit me pater, ita ego mitto vos. Euntes autem, & per orbem dispersi illam potestatem remittendi peccata non perdiderunt: imo continuo habuerunt: sicut Paulus non in collegio erat, quando Corinthium fornicarium absoluens dixit. Ego si quod donavi, propter vos donavi in persona Christi. At si Apostoli tunc prout communitas erant, & non prout singuli illam potestatem accepissent, utique prout singuli illam non habuissent: quod cogitare

• Dist. 20. c. De quibus & 24. q. 1. c. Audiuimus & c. Alienus. Ad Quartum.

• Hieron. circa illud. Amen dico vobis quæcūq; ligaueritis super terram erunt ligata & in celo: dicit. Næ potestatem tribuit apostolis. Nota quia non dicit collegio apostolorum sed apostolis vt illis sigillatim & vt singulis intel ligatur data potestas.

• Ioannis. 20.

nephas est, nedum dicere: tum etiam quia actus illius potestatis aliquando repugnat fieri a pluribus simul: velut remittere peccata confitenti priuate, & tantum in foro anime, qui non nisi ab audiente confessionem exerceri potest: quum debeat quilibet scire quod absoluit. Sic autem quum nequeat tota communitas simul priuatas, & sacramentales confessiones audire propter secretum in huiusmodi confessionibus necessarium, & repugnet sibi ob id actus ille talis potestatis, manifestum est, non communitati primo, vt per communitatem esset in personis, sed primo personis, vt per personas esset in communitate potestatem illam datam fuisse. Optime schola patrum haectenus docuit, posse quidem plures sacerdotes simul eandem hostiam consecrare: sed nequaquam simul vnā confessionem sacramentalem audire. Ad sextum. Nihil valet: quia illa determinatio concilij Constantiensis fuit habita tempore schismatis ab vna sola obedientia, scilicet ab obedientia Ioanis vigesimi tertij, quæ nequaquam tunc temporis vniuersale concilium facere potuit. Monstratur quod a sola illa obedientia, eo quod habita fuit illa determinatio in sessione quinta, quæ habita est anno domini. 1415. die. 6. Aprilis: & obedientia Gregorij duodecimi iuncta est illi die. 7. mensis Iulij eiusdem anni in sessione. 17. & obedientia Benedicti decimi tertij coepit iungi anno domini. 1416. die. 1. Octobris in sessione. 22. Quid clarius? At si dixerint aduersarij Martinum Papam Quintum in sessione vltima approbasse decreta illa, & synodum illam. Respondeo: approbavit quidem, confirmavitq; non omnia, sed sola illa decreta, quæ in materijs fidei de proposito tractatis habita fuerant, de quibus non fuit illa de-

Ad quartum.

Ad quintum respondetur post istam responsionem.

Ad sextum.

* Quando fuerit habita illa determinatio concilij allegati.

terminatio: quia illa habita fuit in sessione. c. & disputa-
tio de fide coepit postea in sessione sexta. Imo constat
hoc etiã ex bulla approbationis, in qua idem Martinus
Papa bis oppositũ declarauit, scilicet in illo articulo,
Papa habet supremam potestatem in ecclesia Dei: &
in illo. Petrus fuit caput Ecclesie catholice. Potest
etiã illa determinatio concilij intelligi de illa vni-
uersali synodo, quæ rite, & recte habita est, Papam
etiã includens, aut eius assensum, & potestatem,
cuius determinationibus Papa stare tenetur: non sic
quod non possit: sed sic quod non debeat aliter face-
re: sed hoc aliud est. De concilio autem Basiliensi, il-
lo inquam, in quo cum Constantienũ determinatum
est, multi defectus dicuntur, scilicet quod non fuerit
vnanimiter conclusum, nec cum consensu præside-
ntium legatorum Papæ: qui talibus interesse recusa-
runt: nec expectatis oratoribus Castellæ, & Angliæ,
quos in via nouerant constitutos, nec auditi sunt viri
multi sapientes videntes hæc esse, contra doctrinam
sanctorum, qui omnes reclamauerunt, & tandem con-
cilium exierunt, & interesse noluerunt. Optime ad
decreta illa conciliorum præfatorum, Constantien-
& Basiliensis respondet Cardinalis de Turre Cre-
mata in summa de ecclesia. Ad quintum. Nihil va-
let propter multa: primum, quia non declarat, de qua
potestate loquatur, an scilicet de mediata, aut de im-
mediata: sed tantum fatetur se se potestatem habe-
re a Deo: quod vtique verum est, quoquomodo ha-
beat mediate, vel immediate. Secundo, quia non ex-
plicat se habere illam potestatem super omnes, nec
super Papam: vnde magis intelligitur loqui in illo ho-

*Et in concilio
Florentino post
ea celebravit.

Non debeat scilicet
line causa ra-
tionabili: alias
sic sicut fecit In-
nocentius in con-
cilio generali.
Extra de cons. &
affin. c. Non de-
bet. & Glo. ad
hec. 2. q. 1. sunt
quidam.

Lib. 2. c. 99. &
100.
Ad quintum.

*Potest illa auz-
thoritas concilij
varie intelligi.

mine, quem tunc damnabat, & in illo casu super quē tunc pronuntiabat, quā in aliquo alio. Tertio quia illud concilium Papam, aut Papæ potestatem includebat, cuius autoritate fiebat: sic autem optime dicere potuit, sese a Deo potestatem habere: & in isto sensu, si dixisset illam super omnes, & immediate a Deo esse, optime determinasset propter autoritatem ibi intellectam, quæ immediate, & super omnes est. Ad septimum. Nihil efficit: quia non est opus in illis casibus, & alijs similibus prouidere ecclesiæ per vniuersale concilium: sed satis est prouidere illi per collegium dominorum Cardinalium, qui modus est facilior, & per illum citius ecclesiæ prouideri potest: vnde tanquam cōuenientior a sanctis patribus fuit institutus, & per multa sæcula hætenus obseruatus: sic respondetur communiter, & bene. Sed ego facio istam rationem pro aduersarijs fortiolem sic. Si sit casus huiusmodi, q̄ & Cardinales quoque taliter deficient, vt nullatenus illi valeant summum pontificem eligere, quod mortem forte obierint, aut vero a tyrannis, quo minus id facere possent, perpetuo impediti fuerint. Vel hoc modo etiam casus admittatur, quod Papa interim dum vitam agit, rescindat atque annullat omnia iura, quæ de electione Romani pontificis instituta sunt, & non tradat modum, quo Papa eligi possit, in posterum ab alijs obseruandum: nec ipse ecclesiam dei committat alicui regendam: & sic diem suum claudat extremum. Quid erit tunc faciendum? Respondeo, primum casus non est possibilis moraliter: ideo nequaquam admittendus. Secundo, si admittatur, quia potestas alicui pro se, & alijs suis successoribus concessa non potest ad

* Vniuersale eōs
cilium authori-
tate Papæ factum
includit ipsum,

Ad septimum.

Prouisum est ec-
clesiæ. In nomis
nibus necessariis.

* Casus difficilis.

* Casus non ad-
mit: tur quia im-
possibilis moral-
iter.

aliquem venire, nisi de ordinatione eius, a quo data est, vel illius, qui eam recepit: quum monstratum sit, papatum a Deo Petro pro se, & suis successoribus cōcessum esse, casu illo admissō, non haberem pro inconuenienti dicere, imo videtur dicendum, q̄ Deus optimus maximusque foret tunc super eo consulendus exemplo Augustini, qui lib. 7. contra Donatistas inquit. Quando ignoratum fuerit, an baptismus sit alicui collatus mimice & ioculariter, vt veritas deprehendi possit, & quid ea in re sit agendum, iubet Deum supplici oratione cōsulere, & super ea re miraculum peti: verba autem Augustini sunt, si totum ludicre, mimice, & ioculariter ageretur: vtrum probandus esset baptismus, qui sic daretur, diuinū iudiciū per alicuius reuelationis miraculum oratione implorandū censerem: & ipse vtique benignus, pius, & misericors pater responsum daret: quia res esset grauissima, & ad statum totius ecclesiæ importantissima: & cui humanitus subueniri non posset. Tertio fortassis tunc ad clerū Romanū pertineret electio, signanter ad canonicos, & clericos alios sancti Ioannis Lateranensis, quia illius Papa est episcopus, vt vult Siluester in summa: & tunc tali casu nō intelligerentur reuocata priora: quia illud vergeret in detrimentum ecclesiæ, ad quod potestas ecclesiastica nō est data, sed in ædificationem. Quarto forte non esset multum dare propter istum casum, aut alios similes, conciliū vniuersale habere quidem ius in similibus eligendi Romanū pontificem: licet non habeat tanquam subiectum ecclesiasticam potestatem, nec authoritatiue: quia aliud est ius eligendi, aliud ius regendi: & hoc videtur magis dicendum.

Augustinus in epistola ad Honoratum.

Lib. 4. sent. d. 6. de con. d. 4. c. 50 let.

Et Nicolaus de Lira in faciliōri casu concedunt gratiam si in eadem & forte mittendas est. Super Ioan. c. 10.

2. Corint. 10. 8.

2. Corint. 10. 8. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.

CAP. VII.

Nunc autem vt omnia ad vltimum resoluamus, sicut prius cuncta a primo deduximus, videnda sunt illa potissima fundamenta, quibus non illi magistri Basilienses nouelli, sed alij viri graues, qui concilio Cōstantien- si interfuerunt, & quorum suggestione fortassis decre- tum illud positum fuit, quam posuerunt diffinitionem, fundarūt: vt & illis quoq; respondeamus. Primū igitur, & p̄cipuum fundamentum est ex illo verbo domini apud Matheum Petro, & in Petro cuiusq; Christiano dicto, Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eū: vsq; ibi, Dic ecclesie: q̄ si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus. Namq; ex ista doctrina cō- muniissima, ex communissimo p̄cepto charitatis orta videtur p̄cipi fratrem quemcunq; in nos peccantē corrigere: ac de eo, si emendari noluerit, ecclesie denun- ciare, apud quam ponitur vltimum tribunal: sic vt qui eam non audierit, sit nobis sicut ethnicus & publicanus: quamobrem & Papa etiam, quia frater noster est, quo- tidie nobiscum dicens, Pater noster, qui es in caelis &c. corripiendus est, si peccauerit: & tandem ecclesie denū- ciandus, si correctionem contempserit. Secundum fun- damentum: quia quum omnes communitates vniuersi- ius habeant, quo se a quolibet inuasore defendant, etiā a suis principibus, si eas vastent: videtur, q̄ ecclesia nō sit minus prouisa: imo q̄ ipsa sup omnes alias res publi- castale ius habeat, quo se muniat, & putridū membrū abscindat, ne pereat totum corpus: quo etiam possit a- liud loco sui subrogare, more aliarum communitatū quæ seculares sunt, & sub minore prouisione cadunt. Tertium fundamentum: quia hoc idem videtur iam in

Cap. 8:
Fundamēta do-
ctorum qui con-
cilio Constantiensi
inter fuerant.

Math. 18.
Primū Argu.

Secundū Argu.

iure concessum: quia si concilium potest supra Papā in
 casu hæresis, quomodo non poterit similiter in alijs, qui
 bus ecclesiam vastaret, aut illā suo malo exemplo scan-
 dalizaret? Confirmatur, quia tenetur sese ab scandalo
 purgare, vt quidam summi pōtiffices fecerunt: scilicet,
 dixtus, Leo, & Symmachus: hoc aut fieri nequit, nisi co-
 ram iudice aliquo, qui Papæ superior sit. Quartum fū-
 damentum: quia omne totū est maius sua parte: sic autē
 quum ecclesia sit quoddam totū, cuius Papa est pars: vi-
 detur, q̄ absq; dubio ipsa maior sit ipso. Quintum fū-
 damentum: quia in sacris literis dicitur mater nostra,
 mater inquam omnium fidelium: dicitur etiā domi-
 na: dicitur etiā regina: dicitur sponsa. At ista omnia
 absq; dubio videntur velle apud ipsam esse supremam
 potestatem, & supremum tribunal, omnia omnium iu-
 dicans, illuminans, ac dirigens.

Tertium arg.

Dist. 49. c. Si pa-
pa.

2. q. 7.

Quarta arg.

Quintum arg.

Ecclesiast. 2. 10.

Prouerb. 1.

Galat. 4.

Treno. 16.

Plal. 44.

Cant. 5. & 6. &

Apocal. 21.

CAP. IX.

Respondemus: Primum fundamentum ad proposi-
 tum nihil valet pro aduersarijs: imō contra illos militās
 omnino pro nobis facit, sententiam nostram cōfirmās.
 Monstratur hoc, quia illud verbum domini apud Ma-
 thæum, Dic ecclesiæ: non de ecclesia, quæ est congrega-
 tio fidelium: sed de prælato ecclesiæ in sensu proprio, &
 literali, a quo tantum secundam Augustinū, & sanctos
 patres sumitur efficax argumentū, intelligitur. Quod
 aut illud dictum de prælatis ecclesiæ proprie intelli-
 gitur, constat primum: quia sic illud intellexerunt quot-
 quot ante nos fuerunt. Nanque Chrysostronus
 antiquus, sanctus, & doctus sic exposuit dicens,
 Dic ecclesiæ: id est his, qui ecclesiæ præfunt.

Ad primū.

Math. 18.

* Quomodo In-
telligitur illud de
mini. Dic Eccle.
Math. 18.

Sic etiam exposuit Hugo cardinalis dicens, q̄ si est per
 fona priuata, quæ corripit, sic intelligēdum est, Dic ec-
 clesie, id est corā prælato ecclesie: si vero prælatus cor-
 ripit, sensus est, Dic ecclesie, id est, coram ecclesia, scili-
 cet congregatione fidelium excommunicata: sic exponūt
 Nicolaus Gorra, Albertus magnus, Nicolaus de Lira,
 & sanctus Thomas in pluribus locis. Iura etiam sic ex-
 ponunt: nanq; sic intellexit olim Innocentius tertius, in
 casu regum Francorum, & Anglorū: sic etiam & glo.
 decreti. Et quid multa? Fore enim locum illum sic intel-
 ligendum communissimus vsus fratrum corripienti-
 um hactenus obseruatus manifestat. Nam quis fide-
 lum vsq; in hodiernum diem fratrem in se peccantem, &
 correctum non se emendare volentem alicui, nisi præla-
 to ecclesie indicauit? At consuetudo ista a scriptura edi-
 ta vsq; nunc obseruata multum facit, quia optime dicit
 Augustinus in libro de mendacio. Ex factis sanctorum
 colligemus, quid in scripturis sentire debeamus. Patres
 scholastici eodem modo senserunt, vnde & dixerunt
 verbum illud domini, Si peccauerit in te frater tuus,
 vade, & corripe eum. &c. ad omnem Christianum er-
 ga omnem Christianum esse præceptum. Verbum au-
 tem illud, Dic ecclesie non ad omnem Christianum er-
 ga omnem Christianū simpliciter: sed ad omnē Chri-
 stianum erga omnem Christianum citra Papā fuisse
 dictum. Ratio illorum est, quia cum in illo loco, Dic ec-
 clesie, per ecclesiam prælatus intelligatur, qui non ha-
 bet superiorem, sicut Papa non habet in terris: non ha-
 bet per consequens, cui de illo denunciatur. Sic dixerūt
 Albertus Magnus, sanctus Thomas, Petrus de Palud.
 & Herueus in .p. sententiarum, Vlticus in summa The

q. 4. sent. dist. 19.
 2. 2. in de correc-
 tione fraternali
 & super Math.
 Extra. de iudici-
 is. c. Nouit.
 Glo. in. c. Si pec-
 cauit. 2. q. 1.

Antiquissima cō-
 suetudo,

Schola patrum.

Qui nō habet
 prælatum superi-
 orem, non habet
 cui de illo denū-
 cietur,

Dist. 19. lib. 6. tr. 2
 c. 15. & 17.

ologie: sic quoque exposuerunt multi alij, inter quos ma-
 xime fuere, Ioannes in summa confessorum, & Hostie-
 sis. Fuisse quoq; beatum Bernardum in hac sententia,
 ex dictis eius constat, quibus ad Innocentium Papam ait.
Quis faciet mihi iustitiam de vobis? si haberem iudicem
 ad quem vos trahere possem, iam nunc ostenderem vo-
 bis, ut parturiens loquor, quid mihi eminet? Extat qui-
 dem tribunal Christi; sed absit, ut ad illud appellent vos.
Hec Bernardus. Iam quum dominus ibi loquatur ge-
 neraliter de ecclesia in doctrina communi, qua de quo-
 libet fratre in nos peccante, nec se emendare volente,
 ecclesie pro illo emendando denunciare teneamur: quis
 non videt, quod difficile sit, imo quod impossibile in hoc loco
 per ecclesiam communitatem fidelium per loca disper-
 sam, aut communitatem prelatorum in concilio congre-
 gatam intelligere? Nam aliquod horum quomodo ad-
 ire potest quiuis Christianus vir, aut mulier, iuuenis, aut
 senex, quoties opus fuerit: qui omnes ad illud preceptum
 de correctione fraterna tenentur? Nequaquam. Ad secun-
 dum. Nihil valet: quia saluator noster in hoc cum ecclesia
 optime disposuit, ut Romanus pontifex, qui est caput
 ecclesie militantis sensibile in terris, nulli nisi deo sub-
 deretur, qui est caput inuisibile vtriusque & militantis
 scilicet, & triumphantis. Neque enim fas erat Chri-
 sti vicarium generalem alicui subdi, nisi soli Christo,
 cuius vicarius est cum plenitudine potestatis. Et isto mo-
 do quoque optime seruatur ordo diuine prouidentie, qui
 est, ut in ordinatis ad Deum inferiora regantur per su-
 periora, & vltima reducantur ad prima per media. Ita
 ergo quum Romanus pontifex sit supremus in ordine
 ecclesie, quia caput illius; & isto modo sit medius inter

Lib. 3. tit. 9. §. 9.
 Bernardus ad
 Innocentium.

Bona probatio

Ad secundum.

Generalis Chris-
 ti vicarius nulli
 nisi Christo re-
 gulariter aut iu-
 dicialiter subiac-
 tur.

Per papam re-
ducitur populus
in Christum tan-
quam per vicarium
eius sibi immen-
ditam in potesta-
te ecclesiastica.

Math. 16. 9. q. 1.
Nemo.

Et 1. caus. & q.
c. Alorum.

Dele Aus. papa
etia. heresim.
Dei iudicio res
seruantur.

Dele Aus. papa
etia. heresim.
Dei iudicio res
seruantur.

Dele Aus. papa
etia. heresim.
Dei iudicio res
seruantur.

populum, & deum: per illum debet regi populus, & per illum reduci in deum: & non e contra. Vnde imo ista est vna preeminencia ecclesie, qd suum caput, quandiu caput est, non nisi deum habeat superiorem iudicem, cuius solius iudicio eius delicta referuntur: & ad cuius solius tribunal punienda deferantur. In hoc etiam Papa habet conditionem veri capitis, quod quantumcunq; doleat, infirmetur, aut corrumpatur in corpore: nequaquam abscinditur, sed cum patientia sustinetur. Neq; timere potest, qd ipse si sustineatur, totum corpus ecclesie infecturus sit: quia firma stat domini sententia, qua pro ecclesia dixit. Porte inferi non preualebunt aduersus eam. Optime ad idem dixit Innocentius. Nemo iudicabit primam sedem iustitiam temperare desiderarem: neq; enim ab Augusto, neq; ab omni clero, neq; a regibus, neq; a populo iudex iudicabitur. Optime quoq; & Symmachus dicens. Aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminari: sed sedis istius presulem suo sine questione reseruauit arbitrio. Voluit Petri Apostoli successores celo tantum debere innocentiam, & subtilissimi discussoris indagini inuiolatam habere conscientiam. Nolite existimare eas animas inquisitionis non habere formidinem, quas deus pre ceteris suo reseruauit examini &c. Hec Symmachus. Ad idem est quod paulo ante diximus ex Bernardo ad Innocentium. Quid clarius? Cæterum si Papa male viueret, hominibus iniurias faceret, aut ecclesiam vastaret: salua fide posset quidem concilium ei resistere: sed nequaquam eum iuridice punire. Neque enim est ignotum, quantum sit aliud alicui inuasori resistere, quod omnibus conceditur naturali iure, & aliud inuasorem iuridice punire, quod

folis iudicibus, & superioribus datur. Ad tertium. Nihil valet, quia aliud est peccare in fidem, aliud peccare in mores: quia per hæresim & fides perditur: qua perdit homo a fundamento ecclesiæ euellitur, & extra ecclesiam ponitur: officia ecclesiastica perdit, & totaliter deponendus venit. Nā quomodo ecclesiæ caput erit, quod per infidelitatem, hæresim, aut apostasiam non est membrum ecclesiæ, quæ per fidem vnitur, & per charitatem viuificatur. Sic ergo p̄ casu hæresis Papa iudicatur a cōcilio, ac punitur minor omnibus fidelibus effectus: pro alijs autem criminibus nequaquam, vt monstrauimus: quia cum alijs fides manet in illo, & ipse cum fide manet in ecclesia, caput, & rector illius, dei iudicio pro huiusmodi reseruatus. Ceterum Romani pontifices, qui sese ab infamijs sibi impositis coram aliquibus purgarunt, propter scandalum vitandum, propterq; humilitatem seruadam, se illis sua spōte quodammodo subdiderūt, sed non tanquam iudicibus ordinarijs: quod & iura ipsa de Leone Papa, Sixto Papa, & Damaso Papa etiam specialiter docent. Vnde secundum quosdam, q̄ Papa sic voluntarie se subdiderit, opus supererogationis fuit, quod non infert necessitatem: sed melius videtur, quod fuerit voluntarium istos, vel illos eligere ad se purgandum: sed quod fuerit necessariū sese purgare isto, vel illo modo coram istis, vel coram illis electis: aut eligendum propter scandalum vitandum, quod omnes vitare tenemur. Ad quartum. Nihil valet: quia maxima illa intelligitur de toto integrali, aut de toto numerali in quantitate: & non intelligitur de toto potenciali. Quidam declarant hæc in exemplo sic: quia magister sententiarum comparandopartes imaginis adinuicem,

Ad tertium. *2. q. 1. c. Quidam autem. c. Achaicus. c. Audiuimus. c. Omnis qui. c. Didicimus.*

Dist. 40. c. Si papa.

2. q. 7. c. Audiuimus. c. Omnis qui. c. Didicimus.

2. q. 7. c. Audiuimus. c. Omnis qui. c. Didicimus.

2. q. 7. c. Audiuimus. c. Omnis qui. c. Didicimus.

2. q. 7. c. Nos si. Alex. de Alex. sic habuit & Torre Cremata in summa lib. 2. c. 101. ad obiectionem.

Ad quartum. *Lib. 1. dist. 30.*

Responſio com-
munis & bona.

* Responſio pars
ticularis quaſi ea
dem ſed ponitur
clarius.

* Sicut oculus
in corpore natu-
rali deputatur ad
videndum & ca-
put ad influēdū/
in quo vigent ſc-
ſus ita in eccle-
ſia Papa.

Ad quintum.

* Eccleſia multa
potest, ſed per
membra diſtin-
ctā ſicut corpus
naturale multa
potest per alias/
& alias partes.

& vnam illarum ad omnes alias, dicit. AEqualia sunt nō
solum ſingula ſingulis: ſed etiam ſingula omnibus. Fit
argumentum contra magiſtrum, q̄ non poſſit illud
eſſe: quia omne totum eſt maius ſua parte. Reſpondet
patres & bene, q̄ dictū magiſtri verum ſit: & q̄ maxi-
ma illa, qua contra ipſum arguitur, intelligitur de toto
integrali, aut numerali in quantitate: & non de toto po-
tentiali. Ego vero declaro illud idem in exemplo magis
familiari ſic. Totus homo habet potentiā ad videndū:
& ſimiliter oculus, qui eſt pars hominis habet potenti-
am ad videndum: homo eſt quoddam totum, cuius ocu-
lus eſt pars, & tamen non eſt maior potentia ad viden-
dum in toto homine, quā ſit potentia ad videndum in
ſolo oculo eius. At in propoſito ſic eſt: quia tota eccleſia,
quaſi totus homo vnus poteſt exercere pleniffime a-
ctus iurisdictionis per Papam quaſi per membrum ſu-
um principale ad id deputatum, ſicut oculus deputatur
ad videndum: in quo tota eſt poteſtas iurisdictionis: &
ſic non eſt maior poteſtas totius eccleſiæ ad hoc, quā ſit
poteſtas ſolius Papæ: Quemadmodum ad videndū non
eſt maior poteſtas hominis, quam poteſtas ſolius oculi:
quum tamē homo ſit totū, & oculus ſit pars eius. Quid
clarius? Ad quintum. Nihil valet. Verum eſt enim q̄
in ſacris literis eccleſia dicitur mater noſtra, omniū ſci-
licet fidelium, dicitur domina, dicitur regina, diciturq;
ſponſa: vnde tanquam mater, domina, regina, & ſpōſa
poteſt quidem illuminare, docere, dirigere, regere, gu-
bernare, & imperare. Sed hæc omnia poteſt per ſua di-
ſtincta membra, tanquam per diſtinctas potentias: ſi-
cut prophetat per iſtos, interpretatur ſermones per il-
los, operatur miracula per alios, loquitur linguis per ali-

os, & similia. Sic ergo quia omnes nos vnum corpus sumus in Christo, & ecclesia ipsa ex omnibus nobis constans vnum corpus mysticum est, cuius Christus caput est, habens quidem distincta membra distincta officia habentia, quorum alterum non potest dicere alteri, non sum tibi necessarium, & quorum omnium ministerio tanquam potentiarum distinctarum potest quicquid potest: manifestum est, ipsam nihil magis posse per se totam, quam possit per suas partes: sicut nec totus homo potest magis videre per se, quam possit per suum oculum: nec magis ambulare, quam per suos pedes: nec magis audire, quam per suas aures. &c. Audacter, sed vere dico. Hæc est Apostoli doctrina verissima, certissima, manifestissimaque, quam in varijs locis posuit, in quibus de ecclesia, & gradibus eius, in membris suis, & officijs distinctissimis eorum multa admodum docuit.

CAP. X.

Surgamus ergo nunc constantissime cum Paulo Christi Apostolo, & cum illo toti ecclesie dicamus. Vos estis corpus Christi, & membra de membro. Et quosdam quidem posuit deus in ecclesia primū Apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationes sermonum. Nunquid omnes apostoli? nunquid omnes prophete? nunquid omnes doctores? nunquid omnes virtutes? nunquid omnes gratiam habent curationum? nunquid omnes linguis loquuntur? nunquid omnes interpretantur? Hæc Paulus. Quid amplius? Quod si quis propter uisus his manifestis verbis Apostoli non acquiescit, ipsum audiat paulo ante dicentem. Vnicuique autem datur manifestatio spiritus ad utilitatem

1. Corint. 12.

Ephes. 4.

1. Corint. 12.

Alij quidem per spiritum datur sermo sapiētiæ, alij au-
 tem sermo scientiæ secundum eundem spiritum, alte-
 ri fides in eodem spiritu, alij gratia sanitatū in vno spi-
 ritu, alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discre-
 tio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio
 sermonum. Hæc autem omnia operatur vnus, atq; idē
 spiritus diuidēs singulis prout vult. Sicut enim corpus
 vnum est, & membra habet multa: omnia autem mem-
 bra corporis cum sint multa, vnum tamen corpus sunt.
 Ita & Christus. Etenim in vno spiritu omnes nos i vnu
 corpus baptizati sumus, siue iudæi, siue gentiles, siue
 serui, siue liberi: & omnes in vno spiritu potati sumus.
 Nam & corpus non est vnum membrum, sed multa. Si
 dixerit pes, quoniam non sum manus, non sum de cor-
 pore: nō ideo non est de corpore? Et si dixerit auris, quo-
 niam non sum oculus, non sum de corpore: non ideo nō
 est de corpore? Si totum corpus oculus, vbi auditus? Si
 totum auditus, vbi odoratus? Nunc autem posuit deus
 membra vnumquodque eorum in corpore, sicut volu-
 it. Quod si essēt omnia vnum membrum, vbi corpus?
 Nunc autem multa quidem membra, vnum autem cor-
 pus. Non potest oculus dicere manui, opera tua non in-
 digeo: aut iterum caput pedibus, non estis mihi necessa-
 ri; sed multo magis quæ videntur membra corporis in-
 firmiora esse, necessaria sunt: & quæ putamus ignobi-
 liora membra esse corporis, his honorem abundantio-
 rem circundamus: & quæ inhonesta sunt nostra, abun-
 dantiorem honestatem habent. Honestam autem nostram
 nullius egent, sed deus temperauit corpus, ei cui deerat
 abundantio-rem tribuendo honorem, vt non sit schis-
 ma in corpore: sed in idipsum proinuicem sollicita sint

Paulus manife-
 ste docet hic has
 gratias & dona
 dei: ac gradus ec-
 clesiasticos / etiā
 apostolatū / pros-
 phetiam / docto-
 ratum / & omne
 pastoratum dari
 primo partibus
 ecclesiæ / vt per
 partes sint in to-
 to / non econtrat
 quia si illa pris-
 mo darentur to-
 ti / vt per totam
 essent in partes /
 iam omnes pars-
 tes haberent eū-
 sta hęc qd Paul-
 us negat. Nans
 quid omnes pro-
 phetia nūquid om-
 nes potest. &c.

Asseueratio
 ex hīs arguitur
 qd si hęc dō
 asseueratio
 arguitur qd
 asseueratio
 arguitur qd
 asseueratio
 arguitur qd

Qui hæc doctri-
 na & manifesto
 exemplo nō mo-
 uetur / nescio
 quo alio moueri
 possit.

membra. Et si quid patitur vnum membrum, compati-
 untur omnia membra: siue gloriatur vnum membrum,
 congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus
 Christi, & membra de membro. Et quosdam quidem
 posuit deus in ecclesia primum Apostolos, secundo pro-
 phetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias
 curationum, opitulationes, gubernationes, genera lin-
 guarum, interpretationes sermonum. Nunquid omnes
 Apostoli? nunquid omnes prophetae? nunquid omnes
 doctores? nunquid omnes virtutes? nunquid omnes gra-
 tiam habent curationum? nunquid omnes linguis loquun-
 tur? nunquid omnes interpretantur? Haec Paulus: qui-
 bus satis superque docet, omnem gloriam totius ecclesiae,
 potentiam etiam, lumen, & imperium per sua membra,
 quasi per suas distinctas potentias in ea esse: vnde istis
 linguis loquitur, illis prophetat, alijs interpretatur ser-
 mones, alijs quoque illuminat, & alijs imperat. Quam-
 obrem sicut non potest fieri sic argumentum. Ecclesia to-
 ta est quoddam totum: propheta est sua pars: Ecclesia
 est mater, domina, ac regina prophetarum, & sponsa
 dei: ergo ecclesia magis prophetabit, quam propheta aliquis.
 Ita non potest sic fieri argumentum. Ecclesia est totum,
 & Papa est pars: & Ecclesia est mater omnium fidelium,
 domina, & regina: ergo illa maiorem potestatem iuris-
 dictionis habet, quam Papa: quia ecclesia prophetat per pro-
 phetas, illuminat per doctores, & imperat per prelatos:
 quare non est maior potestas in illa, quam in illis, sicut
 nec maior prophetia est in illa, quam in prophetis. Ac ob id
 non est maior potestas in tota ecclesia, stante lege data
 (de potestate ecclesiastica & ordinaria intelligendo) quam
 sit in eius superiori prelato, qui nunc est Papa. Haec est

et si quid patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra: siue gloriatur vnum membrum, congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus Christi, & membra de membro. Et quosdam quidem posuit deus in ecclesia primum Apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationes sermonum. Nunquid omnes Apostoli? nunquid omnes prophetae? nunquid omnes doctores? nunquid omnes virtutes? nunquid omnes gratiam habent curationum? nunquid omnes linguis loquuntur? nunquid omnes interpretantur? Haec Paulus: quibus satis superque docet, omnem gloriam totius ecclesiae, potentiam etiam, lumen, & imperium per sua membra, quasi per suas distinctas potentias in ea esse: vnde istis linguis loquitur, illis prophetat, alijs interpretatur sermones, alijs quoque illuminat, & alijs imperat. Quamobrem sicut non potest fieri sic argumentum. Ecclesia tota est quoddam totum: propheta est sua pars: Ecclesia est mater, domina, ac regina prophetarum, & sponsa dei: ergo ecclesia magis prophetabit, quam propheta aliquis. Ita non potest sic fieri argumentum. Ecclesia est totum, & Papa est pars: & Ecclesia est mater omnium fidelium, domina, & regina: ergo illa maiorem potestatem iurisdictionis habet, quam Papa: quia ecclesia prophetat per prophetas, illuminat per doctores, & imperat per prelatos: quare non est maior potestas in illa, quam in illis, sicut nec maior prophetia est in illa, quam in prophetis. Ac ob id non est maior potestas in tota ecclesia, stante lege data (de potestate ecclesiastica & ordinaria intelligendo) quam sit in eius superiori prelato, qui nunc est Papa. Haec est

Hoc intelligatur excepta illa auctoritate de terminandi verum quam supra diximus ecclesiam habere immediate a deo sibi particulariter assistente prout ecclesia est.

et si quid patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra: siue gloriatur vnum membrum, congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus Christi, & membra de membro. Et quosdam quidem posuit deus in ecclesia primum Apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationes sermonum. Nunquid omnes Apostoli? nunquid omnes prophetae? nunquid omnes doctores? nunquid omnes virtutes? nunquid omnes gratiam habent curationum? nunquid omnes linguis loquuntur? nunquid omnes interpretantur? Haec Paulus: quibus satis superque docet, omnem gloriam totius ecclesiae, potentiam etiam, lumen, & imperium per sua membra, quasi per suas distinctas potentias in ea esse: vnde istis linguis loquitur, illis prophetat, alijs interpretatur sermones, alijs quoque illuminat, & alijs imperat. Quamobrem sicut non potest fieri sic argumentum. Ecclesia tota est quoddam totum: propheta est sua pars: Ecclesia est mater, domina, ac regina prophetarum, & sponsa dei: ergo ecclesia magis prophetabit, quam propheta aliquis. Ita non potest sic fieri argumentum. Ecclesia est totum, & Papa est pars: & Ecclesia est mater omnium fidelium, domina, & regina: ergo illa maiorem potestatem iurisdictionis habet, quam Papa: quia ecclesia prophetat per prophetas, illuminat per doctores, & imperat per prelatos: quare non est maior potestas in illa, quam in illis, sicut nec maior prophetia est in illa, quam in prophetis. Ac ob id non est maior potestas in tota ecclesia, stante lege data (de potestate ecclesiastica & ordinaria intelligendo) quam sit in eius superiori prelato, qui nunc est Papa. Haec est

AXIOM. CHR.

doctrina vera, catholica, & Apostolica: hanc
nos totis viribus confitemur. In
Nomine Patris, & Filij,
& Spiritus Sancti.
Amen.

*Laus Deo Omnipotenti, & Virgini Glo-
riose Mariae Vere Matri Eius.*

EXCVSSVM EST
*Conimbricæ in AEdibus Ioannis
Barrerij, & Ioannis Aluari.
Anno. M. D. L.
III. No. Ianuar.*

Index aperit argumeta

ſingularum capitum, quæ libris ſingulis, & articulis continentur, atque adeo pro lectori ob oculos ponit capita omnium rerum, quæ ſparſim toto volumine digeruntur.

RIMVS liber probat nō eſſe ſolam ſcripturam petendā iudicem credendorum: confutatq; quindecim Lutheri argumenta, quibus affirmatiuā partem adſtruit.

Contenta in primo articulo ſecundi lib.

Primum caput articuli primi docet quæ, & quanta ſit veri miraculi authoritas ad probationem eorū, quæ quis in noſtra fide controuerſerit.

Secundum caput articuli primi duas opiniones recenſet: vnā afferentiū vera miracula ſcientiā cauſare, aliā dicentium aſſenſum tantum obſcurum gignere.

Tertium caput falſa miracula a dæmone poſſe fieri oſtendit: & qua arte cognoſci poſſint, ne illis tanquam veris aſſentiamur, aperit.

Quartum caput eiſdē articuli docet miracula vera a ſolo Deo fieri poſſe authoritatis imperio: poſſe q; potentiam ea ædendi creaturis communicari: vtrū tamen per virtutem inhærentem, aut per virtutem aſſiſtentem, non definit.

Quintum caput excuſit, cui dono miraculorū operatio tribuatur, an virtuti fidei, an dono fidei, & fidem virtutem theologicā diſtinguit a fide dono, quæ inter gratias gratis datas a Paulo numeratur: concluditq; ea re ipſa differre, non ſolum ratione.

vj. cap. Oſtendit, ſi miracula non habuiſſent authori-

tatem diuinā ad probanda ea credibilia, quæ nobis
in scripturis proponuntur, in merito dānationē in-
curri, Deū erga nos nulla vsum fuisse clementia: &
Christianā fidem nullā habiturā fuisse firmitatē.
vij. cap. docet, si miracula fidem non probant, non pos-
se nobis id aliud sensibile persuadere: atque adeo ma-
iorem esse certitudinem fidei, quā sensus.

Contenta in articulo secundo libri secundi.

PRimum caput asserit scripturam sacram diuinam
habere authoritatem, eamq; cum certissima sit, non a-
liunde certitudinis efficaciam habere, nisi quia spiritu
sancto sit authore ædita.

ij. cap. Aperit quæ sit illa assistentia particularis spūs
scti, ob quā scripturæ veteris, & noui testamenti sa-
cræ dicuntur, & diuinā authoritatē habere cēsentur.

iii. cap. Docet Apostolos particulari Dei assistētia mo-
tos ad scribendum, non solum quæ per reuelationē
acceperūt, sed quæ per sensus experti sunt: idq; scri-
pturæ sacræ authoritatem indere.

iiii. cap. Asserit nullam scripturam noui testamenti po-
tuisse esse sacram, nisi quā Apostoli ædiderunt, vel
ab alijs æditam sacram approbarunt.

v. c. Carpitur Gratianus, q̄ inter canonicas scripturas
epistolas decretales recenset, doceturq; quæ scri-
pturæ sint sacræ & canonicæ.

vi. c. Docetur diuinas scripturas omnes habere infalli-
bilem certitudinem.

vij. cap. Admonet contingentia, quæ in diuinis scriptu-
ris reuelantur, certiora esse necessarijs per naturam;
Deumq; agere per intellectum, & voluntatem.

ix. c. Docet in quo cōsistat scripturæ claritas, seu obscu-
ritas, & respectu quorum sit.

x.c. Notat principia bene beateq; viuendi, Deū supra omnia diligendum, aternū esse, incommutabilem, lumine naturali posse deprehendi.

xij.c. Indicat q̄ de resurrectione, sacramētis, incarnatione tradunt in scripturis, obscura nobis, eēt̄ certissima.

xij.c. Proponit scripturā nonnullas cōtinere enūciatiōes quoad sensū quē intēdūt, nobis viatoribus obscuras, quas p̄ fidē credimus: non tñ eorū sensum plane assequimur: indicatq; originē obscuritatis scripturarū.

xij.c. Docet dei eē donū intellectū scripturarū assequi: nō ex diuturno scripturarū studio & lectione cōparari.

xv.c. Erudit nos, Deum auxiliū subtrahere malis, non immittendo aliquid positum mentibus eorū: illudq; esse, quod scripturæ frequenter admonent, Deum permittere malos ire in desideria cordis.

Contenta in articulo tertio libri secundi.

i.c. Docet scripturam sacram diuinam auctoritatem habere, eamq; certissimam esse, sua sola assertione probantem quod affirmat.

ii.c. Docet ecclesiā, et si multiplex sit, si membra, & officia, gradusq; spectes, vna est & indiuidua, si vnā fidem, vnum baptisma spectes.

iii.c. Probat ecclesiā Dei per vniuersum orbem diffusa vnā esse, ab vno capite Christo vero deo & hoīe.

iiii.c. Probat solum Petrum caput fuisse nascentis ecclesiæ, eiq; soli commissam vniuersalis ecclesię curam, a Deoq; immediate inditam.

v.c. Assertit vnanimi sētētia patrū sepe fuisse receptū, Petro soli concessum fuisse ecclesiæ primatum.

vi.c. Assertit ecclesiæ vnitatē per respectū ad vnū caput sēibile vsq; ad sæculi cōsummatōnē duraturā.

vii.c. Assertit primatum ecclesiæ concessum Petro & successoribus in ipso Petro.

- viii.c. Docet Romanū pontificē posse cathedram Petri
Romæ relidentē quo libuerit transferre.
- ix.c. Ostendit nō posse pōntificē sūmū errare in his quæ
ad fidē, & mores vniuersalis ecclesiæ spectāt.
- x.cap. Instruit nos posse Papam dispensare in ordina-
tionibus apostolorū pure humanis, easq; mutare cau-
sa rationabili interueniente.
- xj.cap. Tradit duo esse ecclesiæ capita subordinata al-
terum Christum qui non est ecclesiæ membrum, al-
terū Petrū, qui simul mēbrū & caput est, à primoq;
ecclesiā habere influxum illuminationis nō a secūdo.
- xij.cap. Docet membra ecclesiæ sensibilis esse non solū
predestinatos, sed reprobatos homines.
- xiiij.c. Admonet mēbra ecclesiæ sensibilis nō sola grā
vniri, sed sacramentorum vnione & fidei eiusdē con-
fessione.
- xv.c. Docet quomodo ecclesia sine ruga & macula esse
possit, cum tamen in ea mali sint, & boni.
- Articulus. iiii. lib. ii.*
- i.c. Ostendit vniuersale concilium rite congregatum
diuinā habere auctoritatē in diffiniēdis rebus fidei.
- ij.c. Probat sanctorū testimonijs esse in vniuersali con-
cilio auctoritatem diuinam.
- iiij.c. Taxat eorū sententiā, qui asserunt non esse maio-
rē concilij auctoritatē, quam singulorū illi assistētū.
- Et temere assertum esse in concilio, potestatem, non
à deo immediate, sed tantū humano iure, hoc est vo-
luntate prælatorū conuenientiū comparatā.
- iiij.c. Docet cōciliū nō habere immediate potestatem dif-
finiendi à republica.
- v.c. Ostendit auctoritatem concilij prout est potestas
ecclesiastica immediate per patres in concilium, & per

deū in patres deriuari.
vi.c. Afferit authoritatē concilij oecumēnici in diffiniē
dis fidei veritatibus etiā illis quæ mores concernūt,
immediate esse a spū sctō assistēte, pulsate illumināte.
vij.c. Contendit conciliū vniuersale nō posse errare in
his quæ sunt fidei, et si possint particularia, contra
asserentes posse in errorē labi diffiniēdo ea q̄ spe-
ctant ad fidē & mores, trāseūter, sed nō pmanēter.
lix.c. Querit vtra sit verior patrū sententia, cū nulla à
concilio & ecclesia reprehendatur, cōcluditq; vtrāq;
esse in aliquo sensu veram.

x.c. Docet solum papam cogere posse cōcilium ratio-
ne sui primatus.

xi.c. Admonet cōciliū quod celebratur a papa cū Car-
dinalibus diuinam authoritatē habere seruatis his,
quæ ad conciliū vniuersale requiri dixit.

xij.c. Querit quare semp̄ sub veteri lege dubia & cō-
trouersa recto iudicio à sacerdote legis aperiebātur,
& solum de ambiguis & controuersis quærebatur, &
qui eius finitioni non stabat capitis plectebatur.

xij.c. Probat pontificem non posse labi in hæresim
decidendo ea, quæ sunt fidei.

xiiij.c. Docet rationem quam obrē deus sub lege per p̄-
phetas, & sacerdotes veritatē rerū occultarū apertis-
sime reuelabat: nunc autem suam ecclesiam occultis-
simo, & inuisibili modo de veritatibus fidei instruat.

Articulo quinto secundi lib. sequentia continentur.

ic. Ostendit vniuersalē ecclesiæ consuetudinē diuinā
authoritatē habere, & a nemine posse falsitatis argui.

ij.c. Docet consuetudines, quæ à primitiua ecclesia ad
nos dimanarunt, ex ap̄torū esse traditione.

iiij. & iiij. Docet vniuersalē consuetudinē etiā authorita

tē habere ab ecclesia vniuersali, quæ sicut nō potest
errare iñ finitionibus, ita neq; in cōsuetudinibus rēle
rādis: aliās portæ inferi aduersus eā p̄ualere possent.
v. c. Hēt q̄ tāta ē vis cōsuetudinis & robur, vt valeat nō
solū positiuā legē abolere, sed naturalē distinguere.

Articulo. vi. eiusdem lib. ij. continentur sequentia.

i. c. Docet conformē patrū iñiam diuinā auctoritatē
hēre cōtra quā nulli licet determinare in rebus fidei.
ii. &. iij. c. Docent patrū pietatem & religionē plurimū
conducere, vt eorū dicta veneremur,
iiij. c. Ostendit miracula quæ ad inuocationem patrum
sunt ædita confirmare standū esse conformi illorū
sententiæ in rebus morum & fidei.

v. &. vj. c. Admonēt, q̄ si fabricaturis templū datus est
spūs quo nō possent arte errare: quare nō discimus
datū etiā patribus ad exponēdas sacras scripturas?

vij. c. Et si conformis sentētia patrū diuinā auctoritatē
habet, non tamen illa in qua sunt diuisi, sed cōmū-
niori astādū est, et q̄ magis sit moribus cōfirmata.
viii. ix. &. x. c. Probat auctoritatem patrum in magno
precio fuisse: ideo non audiendam Lutherū, qui
solam scripturam iudicem petendam dicit.

xj. c. Cōcludit multa esse in Christiana religione prin-
cipia materialia ex vno fonte diuinæ veritatis aucto-
ritatem habentia, quæ nō æqualiter probant, sed mi-
raculum sub pœna perfidiæ, & incredulitatis in-
excusabilis: scriptura, ecclesia conciliū, sub pœna he-
resis: conformis patrum sentētia sub pœna scandali,
& temeritatis grauissimæ.

Lib. iij. artic. vñico.

Docet errare eos qui solam scripturā asserunt iudi-
cem, qua sola possit diffiniri quicquid erit in nostra

religione controuersum, sed ad ecclesiā recurrendū
esse, eamq; audiendā iudicem, non q̄ verior aut cer-
tior sit, sed q̄ clarior & manifestior in fesu, in quo fit.

Libro. iij. disputatione prima continentur sequentia.

i. cap. Docet miraculū verum & scripturam sacram in
gradu eminenti auctoritatem habere, sic vt nō liceat
propter maiore aut minore auctoritatē huius vel il-
lius magis vel minus alicui assentiri.

ij. c. Docet si qua mendacia veris miraculis similia posse
arte dæmonis fieri.

iiij. c. An fuerit verus Samuel qui ad inuocationē phy-
tonissæ apparuit Sauli.

Secunda disputatione hæc continentur.

i. c. Refertur opinio Abulensis docentis maiorem esse
auctoritatem ecclesiæ quā scripturæ.

ij. c. refertur opinio Abulensis afferentis ecclesiæ potesta-
tem duplicem esse antiquā & modernā, antiquam
quæ a principio sacræ scripturæ condidit, libros cano-
nicos enumerauit, modernā quæ conditos libros cō-
seruat, intelligit & defendit.

iiij. c. Refert opinionē Driedonis dicentem ecclesiā pri-
mitiuam, vel istā modernam, vt illi continuatur pa-
ris esse auctoritatis cum sacra scriptura; intelligēdo
vero ecclesiam modernam absque cohærentia in mo-
ribus & fide ad illā veterē minoris esse auctoritatis,
quam sacram scripturam.

v. c. Improbat positionem Driedonis.

vj. c. Docet primitiuā ecclesiam in Apostolis qui tunc
erant membra, plenissime diuinam auctoritatem
habuisse.

vij. c. Docet modernā ecclesiā eadē auctoritatē habere.

viii. cap. Docet æqualem esse auctoritatē ecclesiæ no-

stræ ad verum dicendum, cum scriptura sacra: sicut
fuit primitiuę ecclie respectu veritatis scripturarũ.
ix. cap. Concludit parem nostræ & primitiuę ecclie
authoritatẽ in determinatione eorũ, quæ sunt fidei.
x. cap. Ostendit ecclesiam ab Adam vsq; ad nos pro-
pagatam semper ad Christum pertinuisse.
xi. cap. Ponit opiniones asserentes parem authoritatẽ
concilij, & vniuersalis ecclie.

In tertia disputatione contenta.

ij. cap. Afferit sub correctione ecclie maiorem esse
authoritatem ecclie per orbem dispersæ, quã con-
cilij vniuersalis, ad determinandas veritates de fide
tenendas abundantiorẽ gratiam habere, quã vni-
uersale concilium.

In quarta disputatione contenta.

i. cap. Ponit positionem dicentium concilium esse su-
pra Papam simpliciter & absolute.

ij. cap. Recenset oppositam opinionem & fundamẽta.

iiij. cap. Recenset authores illarum opinionum.

iiii. cap. Dicit Papam excedere in potestate iurisdic-
tionis concilium; concilium vero excedere Papam in
authoritate luminis.

v. cap. Docet gloriosum esse sic de Romano pontifice
sentire, & supra concilium constituere, cum pastor
sit, & ecclie rector.

vi. cap. Adducit fundamenta alterius partis.

vij. cap. Respondet argumentis in concilio Basiliensi
factis pro parte contraria.

viii. ix. c. Respondet aliarum fundamentis pro ea parte
adductis.

xi. c. Cum illa opinione totum opus concludit.

FINIS.

stræ ad verum dicendum, cum scriptura sacra: sicut
fuit primitiue ecclie respectu veritatis scripturarum.
ix. cap. Concludit parem nostræ & primitiue ecclie
authoritatē in determinatione eorū, quæ sunt fidei.
x. cap. Ostendit ecclesiam ab Adam vsq; ad nos pro-
pagatam semper ad Christum pertinuisse.
xi. cap. Ponit opiniones asserentes parem authoritatē
concilij, & vniuersalis ecclie.

In tertia disputatione contenta.

ij. cap. Afferit sub correctione ecclie maiorem esse
authoritatem ecclie per orbem dispersæ, quā con-
cilij vniuersalis, ad determinandas veritates de fide
tenendas abundantiorē gratiam habere, quā vni-
uersale concilium.

In quarta disputatione contenta.

i. cap. Ponit positionem dicentium concilium esse su-
pra Papam simpliciter & absolute.

ij. cap. Recenset oppositam opinionem & fundamēta.

iiij. cap. Recenset authores illarum opinionum.

iiii. cap. Dicit Papam excedere in potestate iurisdic-
tionis concilium: concilium vero excedere Papam in
authoritate luminis.

v. cap. Docet gloriosum esse sic de Romano pontifice
sentire, & supra concilium constituere, cum pastor
sit, & ecclie rector.

vi. cap. Adducit fundamenta alterius partis.

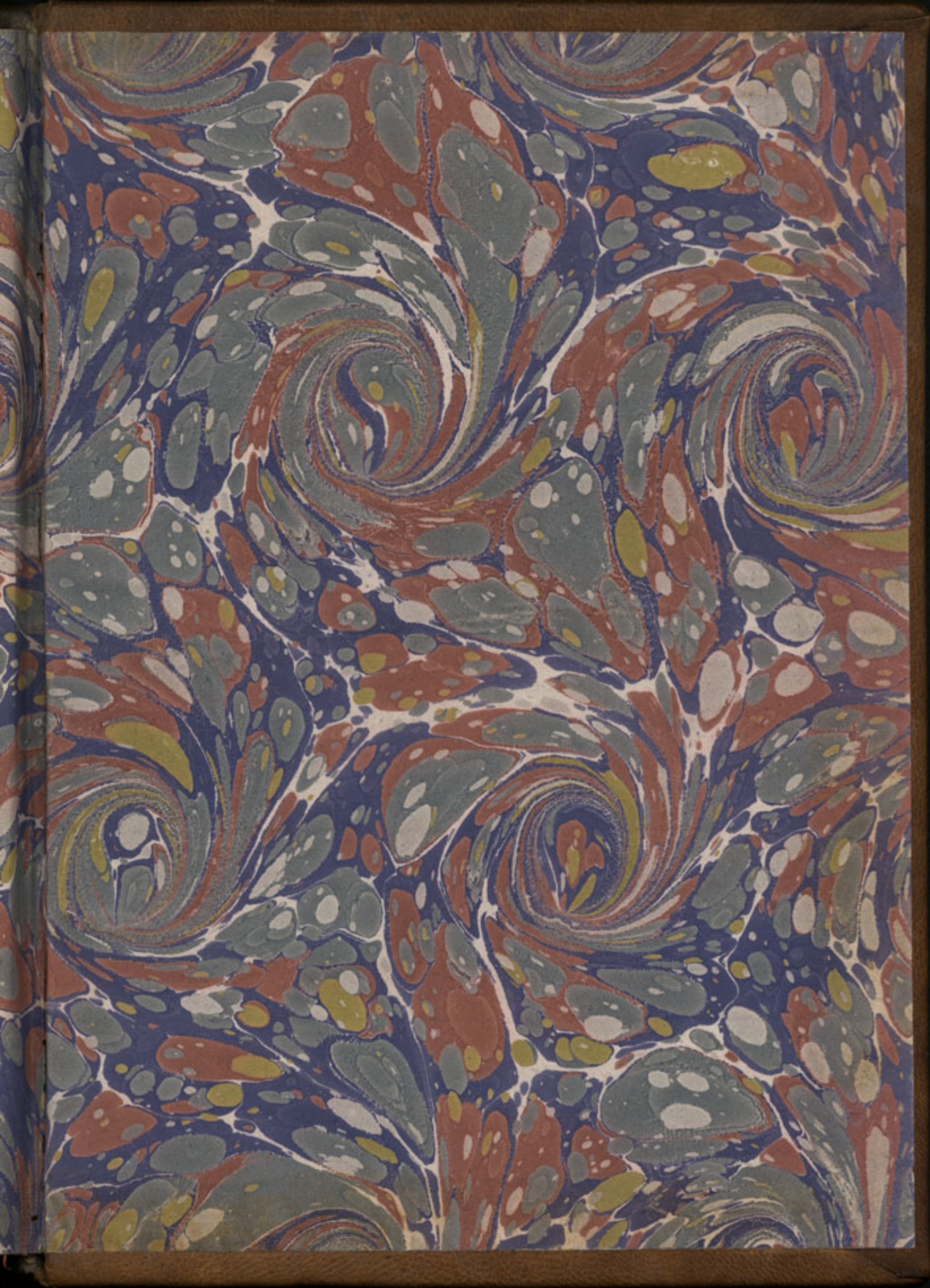
vij. cap. Respondet argumentis in concilio Basiliensi
factis pro parte contraria.

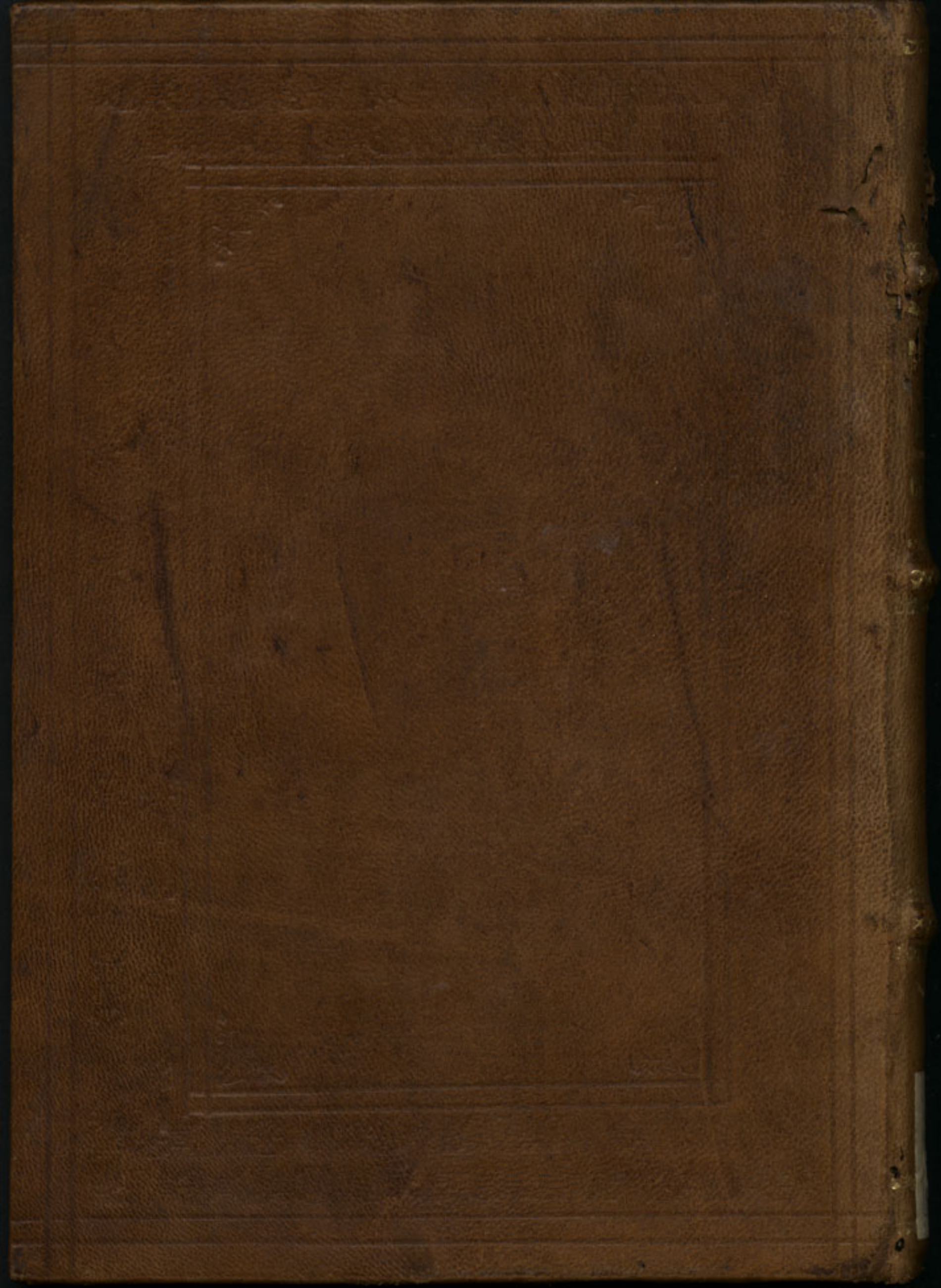
viii. ix. c. Respondet aliorum fundamentis pro ea parte
adductis.

xi. c. Cum illa opinione totum opus concludit.

FINIS.

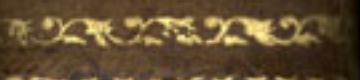

GASPAR de CASAL

AXIOMATA

CHRISTIANA

Sala R

Gab.

Est.

Tab. 12

N.º 18